LIETUVIŲ DIENOS

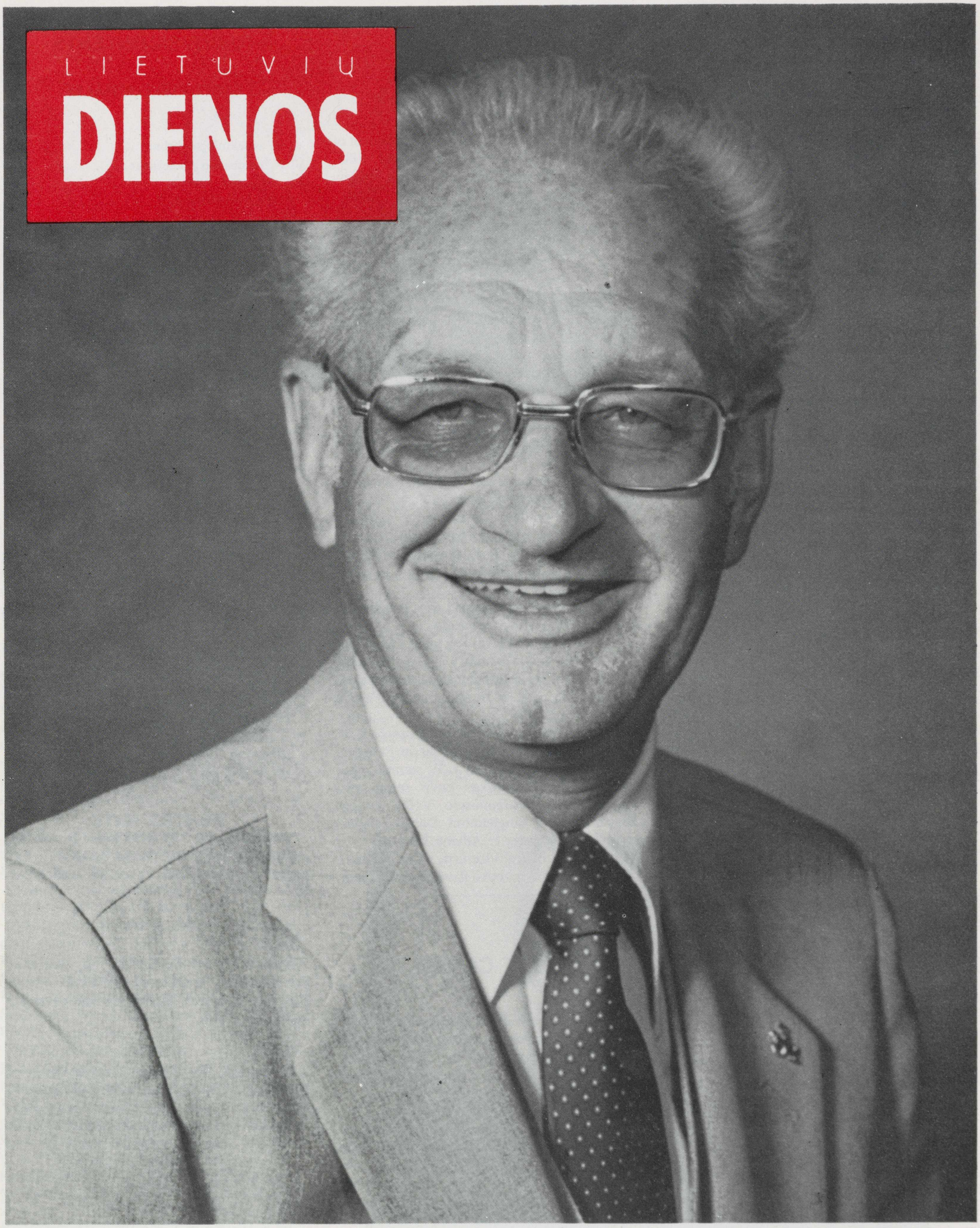

FRANK PETRAUSKAS, NAUJASIS LIETUVOS VYČIŲ PIRMININKAS

LITHUANIAN DAYS
FEBRUARY 1986

1986 M. VASARIO MĖN.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

1986, Vasaris Nr. 2 (362)
February, 1986 No. 2 (362)

Eina XXXVI metai

Volume XXXVI

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU," LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D.
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, neiaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"*LITHUANIAN DAYS* (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for $20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles. California. POSTMASTER: Send address changes to *LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.*"

• •

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00

Rates in **Canadian Dollars**/Kainos **Kanadiškais doleriais**
Yearly Subscription/Prenumerata metams.....$30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

A. Firavičius įteikia T. F. pirmininkui J. Giedraičiui čekį $100,000. Iš kairės: A. Misiūnas, pirm. dr. K. Bobelis, A. Firavičius, J. Giedraitis ir A.Vaidila. —Nuotrauka Andrejausko

A. Firavičius presents J. Giedraitis, president of the Lithuanian National Fund, a check for $100,000. From left: A. Misiūnas, president Dr. K. Bobelis, A. Firavičius, J. Giedraitis, and A. Vaidila.

VLIK'as sėkmingai dirba

Tenka girdėti diskusijose ir skaityti spaudoje, kad VLIK'as permažai veikia. Tai netiesa. Visi kurie dalyvavo seime patyrė apie VLIK'o veiklą. Tik keista, kad lietuvių spauda permažai informuoja savo skaitytojus. Praėjusiais metais valdybos nariai ypatingai daug dirbo suorganizuodami Sovietų teismą Kopenhagoje, Taikos ir Laisvės Žygį Baltijos jūroje ir demonstracijas Danijoje, Švedijoje ir Suomijoje.

VLIK'o seimas įvyko 1985 m. gruodžio 6-8 dienomis Don Cesar viešbutyje St. Petersburg, Floridoje.

Seimo rengimo komitetas buvo sudarytas iš vietinių organizacijų atstovų.

VLIK'o seimą pradėjo dr. Irena Mačionienė, pakviesdama dr. K. Bobelį tarti atidarymo žodį. Pirm. K. Bobelis seimui vadovauti pakvietė: dr. L. Kriaučeliūną, A. Misiūną ir dr. S. Kuzminską; į sekretoriatą buvo pakviesti: J. Stiklorius, M. Pranevičius ir A. Skirius. Invokaciją sukalbėjo kun. V. Zikaras.

Seimą sveikino žodžiu: vysk. Paulius Baltakis, OFM, ALT-o pirm. T. Blinstrubas, Kanados TF atstovybės pirm. A. Firavičius, VLIK'o įgaliotinis ir L. B. Krašto Valdybos pirm Venecueloje H. Gavorskas, Anglijos Liet. S-gos atstovas dr. S. Kuzminskas, Amerikos Liet. Tautinės S-gos pirm. dr. L. Kriaučeliūnas, Lietuvių Socialdemokratų pirm. M. Pranevičius, Lietuvos Darbo Federacijos Atstovas dr. V. šimaitis, Reorg. Lietuvių Bendruomenės atstovė p. Kačinskienė ir kiti. Daug sveikinimų buvo gauta laiškais.

Valdybos pranešimus padarė pirm. dr. K. Bobelis, vice-pirm. Vyt. Jokūbaitis, L. Grinius, Tautos Fondo Tarybos pirm. Valaitis, T.F. pirm. J. Giedraitis, VLIK'o tarybos pirm. V Šoliūnas.

Kas sudaro VLIK' veiklą? VLIK'o seimas, VLIK'o valdyba ir VLIK'o Taryba. VLIK'o seimas susirenka kartą per metus įvairiose lietuvių kolonijose. VLIK-o taryba dabar veikia Čikagoje. Tarybos nariai susirenka kas 3 mėn. ir nustato veiklos planus, jie renka VLIK'o valdybos pirmininką, kuris kviečia kitus valdybos narius.

Tautos Fondas yra VLIK'o iždas: moka visas VLIK'o išlaidas: biuletenio leidimą 7 kalbom, radijo programas ir įstaigos išlaidas.

Po seimo programų vakare įvyko banketas į kurį susirinko apie 400 vietos lietuvių. Banketo programą išpildė solistė Roma Mastienė.

VLIK'o seimas buvo baigtas dr. D. Krivicko pranešimu apie lietuvių užsienio politiką ir rezoliucijų priėmimu.

Antanas Firavičius, Tautos Fondo atstovas Kanadoje, seimo metu įteikė 100,000 dolerių čekį, tai šių metų kanadiečių aukos Tautos Fondui. A. Firavičius jau daug metų energingai rinko aukas ir greičiausiai tik jo energijos ir pasiryžimo dėka taip gausiai Kanados lietuviai aukoja. Deja, A. Firavičius, bebaigiąs apakti savo pareigas perleido A. Vaidilai. Už jo nepaprastą pasidarbavimą VLIK'o seimas A Firavičių paskelbė VLIK-o garbės nariu.

Seimo metu buvo rodomos iš vokiečių televizijos gautos filmos, kurios labai plačiai padengė Laisvės ir Taikos Žygį ir demonstracijas. Žygio dalyviai: dr. K. Bobelis, dr. D. Krivickas, dr. J. Stiklorius ir inž. L. Grinius padarė pranešimus, kurie buvo verti didelio dėmesio.

———————

Dr. K. Bobelis, VLIK-o pirmininkas
Dr. K. Bobelis, VLIK president

VLIK'o seimo Floridoje prezidiumas. Iš kairės sekretoriatas: dr. J.A. Stiklorius, M. Pranevičius, A. Skirius ir vicepirm. dr. L. Kriaučeliūnas, vicepirm. dr. S. Kuzminskas, pirm. A. Misiūnas. —Nuotrauka V. Skirius

The presidium of the VLIK Congress in Florida. From left: Dr. J. A. Stiklorius, M. Pranevičius, A. Skirius, vice-president Dr. L. Kriaučeliūnas, vice-president Dr. S. Kuzminskas, and president A. Misiūnas.

VYTAUTO P. JOKŪBAIČIO,

VLIK'o Vicepirmininko Tarporganizaciniams Reikalams

PRANEŠIMAS

VLIK'o SEIMUI, 1985 m. gruodžio mėn. 7-8 d.d.

St. Petersburg, Florida

Po sėkmingo 1984 m. gruodžio mėn. 1-2 d.d. Čikagoje VLIK'o Seimo, VLIK'o Valdyba priimdama dėmesin seimo rezoliucijas dar intensyviau suaktyvino savo veiklą.

VLIK'as stengiasi palaikyti glaudžius santykius su visų laisvojo pasaulio kraštų lietuviais, lietuvių organizacijomis, atstovybėmis, spauda ir radiju. Tad ir šiais metais VLIK'o valdybos nariai su dideliu malonumu dalyvavo lietuvių organizacijų suvažiavimuose, minėjimuose ir šventėse, juos sveikino ar skaitė paskaitas. Taip pat, kur tik buvo galimybė, lietuvių visuomenė ir organizacijos buvo skatinamos prisidėti savo auka Tautos Fondui ir remti VLIK'o veiklą.

1984 m. gruodžio mėn. 16 d. Clevelande įvyko VLIK'o 40-ties metų sukakties minėjimas, kurį man vadovaujant, suruošė specialus komitetas sudarytas iš organizacijų atstovų ir visuomenininkų. Paskaitą skaitė 1-sios VLIK'o Valdybos vicepirmininkas agr. Balys Gaidžiūnas.

Priėmus Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdybos kvietimą dalyvauti Tarybos XIX Sesijos suvažiavime ir 13-tose Australijos Lietuvių dienose, VLIK'o pirm. dr. K. Bobelio pavedimu ir Valdybai pritariant, 1984 m. gruodžio mėn. 20 d. išvykau į Australiją atstovauti VLIK'o pirmininką ir Valdybą aukščiau minėtuose renginiuose bei atnaujinti dr. K. Bobelio, jam prieš porą metų viešint Australijoje, padarytas pažintis ir daugiau painformuoti Australijos lietuvius apie VLIK'o veiklą.

Sidnėjaus oro uoste buvau sutiktas dr. A. Mauragio, Sidney LB Apylinkės pirmininko, dr. B. Vingilio, ALB Krašto Valdybos vice pirmininko, v.s. B. Barkaus, Australijos Lietuvių Rajono skautų vado, prel. P. Butkaus, Australijos Tautos Fondo Atstovybės pirmininko ir kitų mielų Sidnėjaus lietuvių. Dalyvavau priėmime, kurį surengė ALB Krašto Valdybos pirmininkas Vyt. Bukevičius, teko artimiau pasikalbėti su Sidnėjaus lietuvių veikėjais. Tenka pastebėti, kad beveik be išimties visi Australijos lietuviai visuomenės or organizacijų veikėjai yra Lietuvių Skautų Sąjungos nariai.

Gruodžio 23 d. Sidnėjaus lietuvių namuose skaičiau paskaitą apie VLIK-ą ir jo siekius. Šį mano pristatymą surengė Tautos Fondo Atstovybės Australijos pirmininkas prel. P. Butkus, mane pristatė A.L.B. Krašto Valdybos vicepirmininkas dr. B. Vingilis. Į patiektus man klausimus, padėjo atsakyti tuo metu Australijoje viešėjęs Tautos Fondo pirmininkas p. J. Giedraitis. Taip pat teko prabilti į Sidnėjaus lietuvius radijo bangomis per dr. Kazokienės vedamą valandėlę.

Po malonios viešnagės pas Sidnėjaus lietuvius, dr. B. Vingilio lydimas gruodžio 26 d. išvykau į Australijos sostinę Canberra, į 13-sias Australijos Lietuvių Dienas, kurios

Vytautas P. Jokubaitis, VLIK-o vicepirmininkas
Vytautas P. Jokubaitis, VLIK vice president

buvo pradėtos šv. Mišiomis šv. Christophero katedroje atnašaujant popiežiaus nuncijui arkivyskupui Barbarito. Aš ir Tautos Fondo pirmininkas p. J. Giedraitis buvome pakviesti kaip VLIK'o atstovai dalyvauti pamaldų apeigose ir skaityti šv. Mišių skaitinius. Dalyvavau Australijos Lietuvių Dienų atidaryme Canberra teatre ir buvau P.L.B. pirmininko pristatytas kaip svečias iš užjūrio—VLIK'o atstovas. Vakare su Tautos Fondo pirmininku p. J. Giedraičiu dalyvavau Tautos Fondo atstovų susirinkime ir padarėme pranešimus.

Gruodžio 27 d. dalyvavau Sporto Šventės atidaryme ir tariau žodį VLIK'o pirmininko ir Valdybos vardu. Po pietų, kaip garbės svečias, dalyvavau A.L.B. Krašto tarybos XIX Sesijos Atstovų suvažiavime ir perdaviau VLIK'o pirmininko dr. K. Bobelio ir Valdybos vardu sveikinimus suvažiavimo dalyviams.

Gruodžio 28 d. patiekiau A.L.B. Tarybos Sesijai savo išsamų pranešimą apie VLIK'ą ir Valdybos veiklą. Pranešimas buvo šiltai priimtas.

Gruodžio 30 d. atsilankiau į Australijos Lietuvių Katalikų Federacijos XVII suvažiavimą ir juos VLIK'o vardu pasveikinau.

Gruodžio 31 d. dalyvavau Lietuvių Karių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Australijos Atstovų suvažiavime kur pasakiau kiek ilgesnį jiems žodį, primindamas statute nusakomus tikslus ir įsipareigojimą visokeriopai remti Lietuvos laisvinimo veiksnių kovą bei pastangas gelbėti mūsų tautą, ir t.t. Atstovai pažadėjo remti VLIK'ą ir Tautos Fondą aukomis.

Po 6 dienų viešnagės Canberroje ir įvairių Australijos Lietuvių Dienų renginių, sausio 2 d. 1985 m. išskridau į Adelaide, kur sausio 4 d. man buvo sudaryta galimybė prabilti 10 minučių per radiją į Adelaidės lietuvius, o sausio 6 d. Lietuvių Namuose, globojant L.B. Apylinkės pirmininkui V. Straukui ir Tautos Fondo atstovui V. Vosyliui, padariau pranešimą ir atsakiau į klausimus. Radau didelį prielankumą VLIK'ui ir gavau padėką už jų aplankymą.

Sausio 5 d. aplankiau Australijos Rajono lietuvių skautų "Baublio aido" stovyklą prie Canberros A.C.T. ir perdaviau VLIK'o sveikinimus. Taip pat dalyvavau XV-jame LSS Australijos rajono vadovų-vių suvažiavime.

Bebuvodamas Adelaidėje suruoštose vakaronėse ir priėmimuose susitikau su sporto, L.A.S. T.F., L.B-nės ir kitais lietuvių veikėjais, o globojamas naujai išrinkto A.L.B. Krašto V-bos pirm. V. Neverausko, sol. G. Vasiliauskienės, prel. Jakulio ir kt., išvykoje buvo parodyta Adelaide ir apylinkės. Tikrai yra malonūs ir vaišingi Australijos lietuviai.

Sausio 10-13 d.d. aplankiau Melbourno lietuvių koloniją. Kun. Pr. Vaserio palydimas, susitikau su L.S.S.T. šaulių veikėjais, Melbourno L.B. pirm. dr. J. Kunca, Radijo Valandėlės vedėju, aplankiau "Tėviškės Aidų" redakciją ir redaktorių kun. dr. Pr. Dauknį.

Sausio 10 d. dr. J. Kuncos pristatytas Melbourno lietuvių namuose padariau VLIK'o veiklos pranešimą. Atsidėkodami kai kurie lietuviai įteikė savo auką Tautos Fondui. Bendrai, Australijos lietuviai daugiau aukoja Tautos Fondui negu kitoms institucijoms, už ką juos P.L.B. pirmininkas išbarė.

Š.m. vasario 2 dieną dalyvavau VLIK'o tarybos posėdyje, pristačiau VLIK'o-

T. F. Valdybos pirm. J. Giedraitis supažindino Floridos T.F. pirm. Kazį Vilnį su T.F. tarybos pirm J. Valaičiu. —Nuotrauka Andrejausko

The chairman of the Board of Directors of the Lithuanian National Fund, J. Giedraitis, introduces Florida's Lithuanian National Fund president Kazys Vilnis to Lithuanian National Fund Council president J. Valaitis.

valdybos 1985 m. sąmatą ir padariau pranešimą apie išvyką į Australijos Lietuvių Dienas ir A.L.B. Krašto Tarybos Sesijos suvažiavimą ir aplankymą Australijos lietuvių kolonijų.

Š.m. balandžio 20 d. įvykusiame VLIK'o Tarybos posėdyje dr. Kazys Bobelis buvo perrinktas VLIK'o pirmininku ir patvirtinta K. Bobelio pristatyta VLIK'o Valdyba 3-jų metų kadencijai.

Balandžio 27-28 d.d. Čikagoje įvyko LŠST visuotinis dalinių atstovų suvažiavimas. VLIK'o pirmininko dr. K. Bobelio pavedimu jį atstovavau ir tariau VLIK'o vardu sveikinimo žodį.

Buvau nuvykęs ir dalyvavau Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Seniūnų Tarybos suvažiavime š.m. gegužės mėn. 21 d. Čikagoje ir pasveikinau VLIK'o Valdybos vardu.

1985m. birželio 15 d. atstovavau pirm dr. K. Bobelį VLIK'o Tarybos posėdyje ir patiekiau VLIK'o Valdybos veiklos pranešimą.

Rugsėjo 15 d. įvykusiame VLIK'o Tarybos posėdyje atstovavau VLIK'o pirmininką. Ta proga buvau susitikęs su naujuoju Lietuvių Teisėms Ginti Fondo pirmininku G. Lazausku, K. Burba, dr. Vl. Simaičiu ir kt., aptarėme Fondo ir Komiteto ateities veiklos galimybes ir papildymą Komiteto ir Fondo Valdybos naujais nariais.

Š.m. spalio mėn. 12-13 d.d. Washingtone, įvykusiame BALFO Jubiliejiniame Seime dalyvavo VLIK'o pirm. dr. K. Bobelis, vicepirm. dr. K. Jurgėla ir aš. Dr. K. Bobelis pasveikino BALFO Seimo atstovus ir dalyvius VLIK'o vardu.

Lapkričio mėn. 3 d. VLIK'o vicepirmininkas L. Grinius padarė pranešimą Čikagos lietuvių visuomenei apie pabaltiečių Taikos ir Laisvės išvyką Baltijos Jūra ir Baltijos Tribunolo eigą Kopenhagoje š.m. liepos 25-26 d.d.

Teko dalyvauti "Laisvosios Lietuvos" garbės leidėjo ir VLIK'o darbų rėmėjo a.a. Valerijono Šimkaus laidotuvėse š.m. lapkričio 12-13 d.d. Čikagoje. Atsisveikinau VLIK'o ir pirmininko vardu ir pareiškiau nuoširdžią užuojautą velionio našlei p. O. Šimkuvienei.

Lapkričio mėn. 16d. dalyvavau VLIK'o tarybos posėdyje ir Marquette Parko R. Lietuvių Bendruomenės 10 metų sukakties vakarienėje, tariau sveikinimo žodį ir padėkojau už VLIK'o veiklos rėmimą.

Lapkričio 17 d. dalyvavau Mažosios Lietuvos Akto paskelbimo sukakties paminėjime. Ta proga VLIK'o vardu pasveikinau ir priminiau, kad tik Prūsų Lietuvoje spausdintas žodis prikėlė Lietuvą iš Caristinės Rusijos vergijos.

Lapkričio 20 d. Vladas Šoliūnas VLIK'o Tarybos ir VLIK'o vardu atsisveikino su a.a. inž. Kaziu Oželiu, L.A.S. garbės nariu, bei buv. VLIK'o Tarybos atstovu ir visuomeininku ir pareiškė velionio našlei p. Evelynai Oželienei nuoširdžią užuojautą.

Baigdamas noriu pareikšti padėką lietuvių spaudai, organizacijoms ir radijo vedėjams, kurie garsina ir remia VLIK'ą bei Tautos Fondą. Tik vieningai dirbdame atsieksime mūsų troškimo—LAISVOS IR NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS!

VLIK'o Seimo dalyvių fotografijos kairioji pusė. Vidury sėdi A. Devenienė-Grigaitienė, A. Misiūnas, dr. D. Krivickas. —Nuotrauka Andrejausko

Some of the participants at the VLIK Congress: Seated in the middle: A. Devenis-Grigaitis, A. Misiūnas, and Dr. D. Krivickas.

Seimo dalyvių fotografija dešinioji pusė. Iš kairės: pirm. dr. K. Bobelis, A. Firavičius, M. Samatienė, H. Gavorskas ir kiti. —Nuotrauka Andrejausko

Additional participants at the VLIK Congress. Seated from left: President Dr. K. Bobelis, A. Firavičius, M. Samatas, H. Gavorskas, and others.

— AUKOS —

Aukos kompiuterio fondui

Aukos po $60—
Dr. A. Kontvis (CA)

Aukos po $20—
P. Bielskus (NY)

Aukos Lietuvių Dienoms ir spaudai

Aukos po $100—
Prel. J. Kučingis, kun. V. Pavalkis

Aukos po $40—
P. Gylys

Aukos po $30—
Stasys ir Stasė Damuliai

Aukos po $20—
E. Butkienė, E. Pikelis

Aukos po $15—
R. Bužėnas, V. Dzigas, kun. V. Radvina, A. Skridulis, J. Stiklorius

Akos po $10—
J. Bagdžius, P. Bielskus, A. Brazis, A. Lukas, E. Pakulis, V. Petkevičius, E. Sundstrom

Aukos po $5 ar mažiau
D. Adomaitis, A. Alciauskas, A. Andriušis, S. Augonis, B. Balčiūnas, O. Baziliauskienė, J. Bironas, A. Cepulis, MD, L. Černiauskas, B. Čižikas, kun. J. Grabys, M. Januška, P. Kausteklis, dr. S. Kazlauskas, A. Keblys, M. Kuncienė, A. Kuolas, C. Laucius, E. Lengnikas, B. Lukas, J. Mačiulaitis, J. Paukštienė, V. Petrauskas, S. Radžiūnas, A. Remeikis, V. Ripskis, B. Staniškis, Toronto Liet. Namų Skaitykla, K. Trečiokas, A. Vaitkus, J. Vaitkus, E. Wasilewski, O. Žukas

Jonas Gintaris

Žodžiai nuo Nemuno

Tėvynei

Nuo Nemuno pušynų
Lig Baltijos krantų
Graži, lyg žiedas lino,
Esi, tėvyne, tu.

Graži, kai bąla ievos —
Pavasario daina.
Graži, kai glosto pievas
Rasos ranka drėgna.

Vilioji upių kloniais
Ir ežerais žydrais
Ir gaivini maloniai
Birželio vakarais.

Ar vėtros pagrūmoja,
Ar debesys pilki, —
Tu lyg močia geroji
Širdy visa lieki.

Epocha

Mūsų žemei
Daug ką lemia
Girios, kalvos —
Aukso spalvos.
Mūsų metai —
Kokių reta;
Laimės dienos —
Mėnesienos.

Gimtinei

Su tavimi suaugom
Mintim, širdim protu
Ir tartum perlą saugom,
Nes mums brangiausia tu.

Per gailią pievų rasą
Vedi takais visais
Mus į vaikystę basą
Saulėtekio gaisais.

Jei debesys apniunka,
Ar siautėja audra, —
Esi minutę sunkią
Lyg motina gera.

Vilniui

O Vilniau, Vilniau senas!
O jaunas
amžinai!
Tiek amžių išgyvenęs
Ten, kur Neries krantai.

O Vilniau,
Vilniau naujas
Su giriom, kalvomis!
Dėl to pralietas kraujas,
Kad liktų su mumis.

Lemtis

Užsimerkiam ne sykį,
Eidami paskubom
Triumfo maršu (ar tykiai)
Milijonų pėdom.

O tačiau pailsėti
Žemė ims ir pakvies —
Liks dirvonai nesėti
Dėl beširdies lemties.

Prie gimtojo kranto

Oi nešė
nešė per Atlantą
Į tėviškę minčių sparnai
Prie Nemuno skardingo kranto
Priglusti, rodos, amžinai.

Užmigo šičia sengalvėlė
Taip nesenai ūksmėj beržų,
Kurie jos pėdas šiandien vėlei
Padės atsekti pamažu.

O kiek jų smėly pribarstyta —
Visuos kampeliuos Lietuvos!
Kad tik vaikams daugiau kas rytą
Dalintų saulės šilimos.

Deja, išblaškė karo audros
Toli nuo motinų paukščius.
———————————
Prisiminimai slegia — skaudūs,
Sugrįžus į lizdus tuščius.

Tačiau palaimins rūstų kelią
Nuo Baltijos ligi namų
Tėvynės juodžemio saujelė
Ir jautrios širdys artimų.

Tėvo portretas

Nuo bombų sprogimo pašiurpo plaukai.
Ak, gali uždegti! Kur vargšai vaikai?
Iš karto — į trobą! Tegu vežime
Palaukia milinė, apžirus žeme.
Kad tik dar suspėjus
Į vidų laiku:
Nėra gal savųjų gyvų?
Kaip klaiku. —
Aušra jau žioruoja
Pro ryto ūkus.
Nejaugi vilties išsigelbėt
nebus?
Bėgioja po kūną
šimtai skruzdėlių.
Iš tolo šmėžuoja
Kažkas takeliu.
Ryškėja
žandarų kepurės rugiuos —
Šeima išsigandus
nežinion važiuos.

Vietoje recenzijos

Tarp keleto religinio turinio poezijos rinkinių, slapta iš Lietuvos pogrindžio atėjusių, neseniai, 1985 m. pabaigoje, JAV-se išleistas elirėraščių rinkinys "Žodžiai nuo Nemuno", pasirašytas slapyvardžiu Jonas Gintaris, yra nauja literatūrinė kregždė, savo turiniu gryna poezija, kurioje apdainuojama žmogaus asmeniniai pergyvenimai, nelaimės, liūdesys, ilgesys, bet daugiausia vietos užima gamtos įspūdžiai. Tematika gausi ir įvairi: Čiurlionis ir jo vietovės, tėvynė ir jos gražiausi peisažai, idilės ir raudos, miestas ir kaimas, miškas, upelis, vaikystė, skausmo pakopos ir radastų žydėjimas, motinos meilė ir tėvo portretas ir daugybė kitų temų, lyg žaibo blyksnių, pagauna poeto plunksną ir lengvai užfiksuoja, lyg pabraukdama akvarelės teptuku, ir vėl skuba prie kitos temos.

Kovingos patriotikos, visuomeninių motyvų beveik nėra. Nedaug kas būtų galima pavadinti "pogrindžio" literatūra, išskyrus keletą religinių (apie bažnyčias) posmų. yra čia minimas Vilnius, Kaunas, Rumšiškės, Pažaislis, Katedra, Čiurlionis, Maironis, Lazdynų Pelėda, bet tai tik vardai, paskutiniu laiku leidžiami rašyti ir viešojoj poezijoj. Vienoje vietoje pasigirsta "automatas", tačiau tai ne partizanai kaunas ar stribai juos puola, o

"tratėjęs speigo automatas,
kamienuos tyla pamažu..." (49 psl.)

Beveik dviejuose šimtuose puslapių sudėta per 180 eilėraščių, labai daug tik dviejų posmų. Visas rinkinys suskirstytas į 5 skyrius: Graži esi Tėvyne; Bočių žemės keliuos; Jausmai ir vizijos; Žodžiai apie žmones ir Mintys nekasdieninės, nors iš tikrųjų tos "mintys" kaip tik yra "kasdieninės" — čia sudėtoj humoristikoj daugiausia kalbama apie kasdienines gyvenimo anomalijas: visagalis melas,

(Nukelta į 7 pusl.)

Aplankykime Vilniaus bažnyčias

Vilniau, tiek metų Tave svajojau,
nūdien tikrovėj — jau ne sapne,
Neris, Vilnelė tiesias po kojom...
Aš Kunigaikščių Miesto viešnia!
Dana Mitkienė

Didelės apie Lietuvos bažnyčias knygų serijos autorius Bronius Kviklys kviečia mus visus — aplankyti Vilnių, sužinoti jo praeitį, pažvelgt į visas gražias (ir sugriautas, ir okupantų uždarytas) bažnyčias, — ne ekskursijoj dalyvaujant, komunistams bagažus kratant ir varžant, o sklaidant naujos didelės paveiksluotos knygos lapus, kurią jis tik pateikė skaitytojams.

Tai "Lietuvos Bažnyčių" V-tasis tomas, pavadintas "Vilniaus arkivyskupija" — I dalis. Knygoje daug aiškių nuotraukų iš seniau ir pačių vėliausių; rašytiniame tekste randame istorinius bruožus paties Vilniaus miesto, kaip Lietuvos sostinės, o labiausiai akcentuojama Vilniaus Vyskupijos istorija, nutautinimo procesas, lietuvių tautinis sąmonėjimas per bažnyčias ir parapijas, lenkų okupacijos metas, sovietinis rėžimas. Ir, kaip kiekvienoj "Lietuvos Bažnyčių" knygoj, šioje irgi — plati dvasininkų martirologija: okupantų nukankinti ar žuvę, taip pat kalinti bei persekioti vyskupai ir kunigai.

Br. Kvikliui aprašant kiekvieną Vilniaus bažnyčią atskirai, prie jų ryškių ir net meniškų (Tėv. Alg. Kezio, S.J.) nuotraukų, duodami Jurgio Gimbuto išsamūs architektūriniai ir meniniai paminklų, bažnyčių interjerų bei paveikslų aprašai.

Bažnyčia visada susijusi su žmonėmis, žmonės su tauta ir valstybe; taigi bažnyčias ir parapijas aprašant Vilniaus arkivyskupiją istoriškai nušviečiant, autorius prikelia ir Lietuvos sunkią, skausmingą skriaudomis ir kovomis senovę bei ne taip tolimą po Antrojo Pasaulinio karo mūsų tautos likimą.

Šis veikalas autoriaus skiriamas — "Lietuvos krikšto atnaujinimo ir Vilniaus vyskupijos įsteigimo 600 metų (1387 — 1987) sukakčiai paminėti". To laikotarpio istorinį vaizdą šioje knygoje ir randame.

Sunku tokį monumentalų veikalą trumpai apibūdinti; tenka čia įžvelgti bent vieną lietuvių tautos krikščionėjimo bruožą, kiek matyti iš Vilniaus arkivyskupijos istorijos.

Pirmas Lietuvos vyskupas — Kristijonas, Kryžiuočių Ordino vienuolis. Antrasis Pietinės Lietuvos vyskupas — domininkonas vienuolis Vitas. Pirmasis Vilniaus vyskupas (po krikšto atnaujinimo 1387 m.) buvo vysk. Andrius, pranciškonas. Ir tik 32-rasis iš eilės Vilniaus vyskupas buvo — pimutinis kilęs iš Lietuvos valstiečių, gimęs Ilukštoje; tai vysk. Andriejus B. Klungys-Klongevičius (1767-1841), deja, vyskupavęs vos pusmetį, nes tuojau mirė. Antras iš valstiečių (36-tasis vyskupas) — vysk. Antanas Pranciškus Andzevičius (1833-1896), kilęs iš Biržų apskrities; jis jau mėgino įvesti lietuviškus pamokslus, katekizavimą.

Vilniaus 39-tasis vyskupas — Jurgis Matulevičius-Matulaitis, marijonas; jis privedė prie Lietuvos bažnytinės provincijos įsteigimo — 1925 m. Tai iškiliausias Vilnijos vyskupas, šventas žmogus. .

Vienas iš liūdnesnių Vilniaus arkivyskupijos laikotarpių lietuviams — tai 41-mo vyskupo Romualdo Jalbžykovskio Bažnyčios valdymas; jis nekentė lietuvių, visaip varžė, nenorėjo lietuviškų pamaldų bažnyčiose. Kai arkivysk. M. Reinys buco paskirtas sufraganu — pagelbininku (1940m), tai vyskupas Jalbžykovskis neprileido jo prie bažnyčių valdžios, net jam nedavė ir kuklaus kambario savo puošniuose rūmuose apsigyventi; arkivysk. M. Reinys turėjo samdytis butelį, gyventi skurdžiai — tik iš geradarių žmonių pagalbos.

Ką tie pavyzdžiai rodo? Mažam sunku greta didelio. Krikščionybė gauta iš Lenkijos, dėl politinių užmačių — ilgai nešildė mažos Lietuvos tikra krikščioniška šviesa ir šilima, kokia sklinda iš Kristaus mokslo ir Jo pavyzdžio. Lietuviai ilgai negalėjo garbinti Dievo ir melstis sava kalba; ir tiktai didelės dvasios ir aukštos kultūros dvasiškiai pralaužė tą priverstinę lenkiškumo sieną ir pradėjo krikščioninti tautą savu gimtuoju žodžiu, sava tautine dvasia, pradėjo įvest Kristaus šviesą į mūsų kultūtinį, ne tik liaudies, gyvenimą.

Ta Vilniaus Arkivyskupijos vargų istorija, kuri pateikta Broniaus Kviklio šioj knygoj, trumpai duota ir anglų (išvertė Nijolė Gražulis) ir lenkų kalbomis (vert. Jonas Dainauskas).

Knygos išorė, meninė jos išvaizda (dail. Petras Aleksa) — be priekaištų; tokią knygą skaitytojui malonu paimti į rankas, malonu ir kitam dovanoti.

Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla atlieka didelį mūsų kultūrinį darbą, vieną po kitos pateikdama išliekančias, reikšmingas knygas.

Autorius Bronius Kviklys, pats tyliai ir kukliai nešdamas sunkią medžiagos surinkimo ir sutvarkymo bei suredagavimo darbą, visada su dėkingumu pamini ir savo talkininkus, kaip čia: Joną Dainauską, Veroniką Kulbokienę, tėv. dr. Anicetą Tamošaitį, S. J., kun. dr. Juozą Vaišnorą, MIC, kun. dr. Viktorą Rimšelį, MIC ir kitus.

Bronius Kviklys — "Lietuvos Bažnyčios" — V t., Vilniaus arkivyskupija — I dal. Išleido Amer. Liet. Bibliotekos leidykla — 1985 m. Spaudė M. Markūno spaustuvė. Tiražas — 1500 egz. Gaunama adresu: ***3001 W. — 59th St., Chicago, IL. 60629 ir "Lietuvių Dienų" leidykloje 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca. 90029.*** *Kaina — 25 dol.*

Alė Rūta

Vietoj recenzijos

Kažkoks "mixtum compositum"

Antanas Škėma, RAŠTAI, *III tomas. Redagavo L. Mockūnas. Išleido A. Mackaus knygų leidimo fondas. Chicago, 1985. Tiražas 800. Kaina 10 dol.*

Šį A. Škėmos raštų tomą sudaro visa, kas buvo likę po mirties autoriaus rankraščiuose arba periodikoje ir neįėjo į jo du pirmuosius tomus. Redaktorius darbą atliko kruopščiai. Prirašė pastabų ir paaiškinimų. Ilgiausias dalykas knygoje yra apysaka "Izaokas". Apie 100 psl. užima įvairūs kiti prozos variantai (nuo I iki IV); apie 50 puslapių — humoristiniai rašiniai; apie 100 puslapių — literatūrinė kritika ir publicistika; apie 40 psl. — teatrinė publicistika; apie 20 psl. įvairios nuotrupos; keli eilėraštiniai tekstai.

Jeigu pirmieji tomai atskleidė autorių kaip originalų, nors kontraversinį, prozininką, bei dramaturgą, šis tomas daugiau parodo autoriaus-rašytojo ieškojimus, klaidžiojimus, bandymus, asmens ambicijas, jo nepakantumą kritikai (atsakymas J. Aisčiui, kurį jis polemikoj vadina "buvusiu poetu"), didybės maniją, sarkastišką požiūrį į visą išeivijos literatūrą, kuri ne jo ir ne jo bendraminčių. Tačiau nusirašymo zenitą autorius pasiekė apysakoj "Izaokas". Čia, kaip liaudis sako, autorius "iš didelio rašto išėjo iš krašto." Tai jokia literatūra, o kažkoks šizofreniškas postringavimas, vietomis su nešvankiomis scenomis, tikra šlykštynė. Apie tą prozos gabalą net V. A. Jonynas, aptardamas III-jį A. Škėmos raštų tomą ("Tėv. Žiburiuose", nr. 26-7) negalėjo nieko gero pasakyti, tardamas, kad A. Škėma apskritai savo raštuose liečia "fiziologinės prigimties dalykus", "žeidžiančius lietuvišką padorumą", kad "jo prozoje pasitaiko pertempimų, persūdymų". Gi pomirtinė Škėmos knyga prasideda tekstu ("Izaokas"), "ne vienas palaikys išpuoliu prieš visuomenės moralę ar bent bravūra". Tai esąs kažkoks "mixtum compositum", kuris savo vulgarumu "nupurto" net ir kritiką. Jame esą "lengvai atpažįstami gyvų, tikrų žmonių siluetai". Tie žmonės, girdi, "storai užtepti grimu, sukarikatūrinti... Pagaliau net nereikalingi."

Žinoma, nereikalingi tie žmonės, nereikalinga mūsų literatūrai nė tokia "literatūra". To paties V. A. Jonyno žodžiais tariant, "Škėmai nepavyko pavaizduoti sekso scenų su tokiu humoru, kaip kad daro Henry Mileris..." Skaitytojas, sumokėjęs 10 dolerių, spiaudysis, kaltindamas mūsų rašytojus ir leidėjus ir nebenorės pirkti net kitos, niekuo nekaltos knygos.

Vietoje recenzijos

(Atkelta iš 6 pusl.)

gražbylystės, pravaikštos, vilkas avies kaily, tuščia statinė, smailūs vagio pirštai, peikiamas girtavimas, užsimenama deficitinės prekės ir pn.

Autorius vartoja klasikinę formą: eilėraščiai turi ritmą ir rimą. Žinoma, poezija ne rimuose, bet eiliniam skaitytojui tokia poezija yra įprasta, ir jis labiau vertina ją, negu "laisvo eiliavimo" pasenusias "imažinistų" kopijas. Leidėjų žodžiais tariant, rinkinyje "ryškiai atsispindi tyra tėvynės meilė, Lietuvos gamtos romantika, pagarba bočių keliams (?), meilė Aukščiausiajam, tiesai ir žmogui, nerimas dėl plintančių ydų ir blogio..." Leidėjai mano, kad "šios eilės pasitarnaus lietuvių išeivijos poreikiams, įskaitant tuos, kurie ilgisi Lietuvos romantikos..."

Knygos viršelį ir skyrių papuošimus piešė P. Jurkus.

Tiražas 900 egz. Išleido Nemunas Publications, P. O. Box 1705, Stuart, FL 33495, 1985. Kaina 8 dol.

NETURĖKITE VILTIES IŠ ČIA IŠEITI

Tarp pelkynų

STUTTHOFO (lietuviškai tariant: Kumelkiemio) koncentracijos stovykla buvo įkurta 1939 metais rudenį, vadinasi, po Lenkijos užkariavimo. Prie mažo žvejų miestelio, miške, labai pelkėtoje vietoje, esančioje žemiau jūros paviršiaus, pirmieji kaliniai kirto mišką, klampojo pelkynus ir statėsi pirmuosius barakus. Jie dirbo, o smogikai medžiojo.

Medžiojo, kaip kitados Lenkijos-Lietuvos karalius Augustas III Saksas. Tasai karalius, mat, buvo toks storas ir nusipenėjęs, kad negalėdavo užsėsti ant žirgo. Dėl to jis negalėjo dalyvauti medžioklėse. O koks čia karalius, kad nepajėgia medžioti! Todėl priešais jo rūmus esančiame sode jo tarnai paleisdavo laukinių žvėrių, o jis, sau patogiai įsitaisęs rūmų balkone, drąsiai šaudydavo. Tai buvo karaliaus medžioklė. Bet smogikai turėjo žymiai geresnes sąlygas. Užeis jam noras pamedžioti, nusiima nuo pečių šautuvą ir taiko į kurį nors kalinį. Mažas piršto paspaudimas ir jo akys jau gėrisi, kaip jo pasirinktoji auka susmunka ant žemės.

Kiek gyvybių kainavo tie mūsų nususę barakai, kuriuose šiandien tenka gyventi, sunku pasakyti. Tačiau dabar medžioklės jau nėra. Ir kiekvieną naujai atvykusį tiek nemuša, kiek mušdavo anksčiau. O mums, dabartiniams stovyklos gyventojams, vis atrodo, kad mušti daugiau, kaip dabar, jau negalima. Tačiau neįtariame tuos kelis nuo pirmųjų stovyklos dienų užsilikusius gyvuosius liudininkus, kad jie pasakotų netiesą, nes tiesa čia tokia akivaizdi ir taip lengvai suprantama.

Stovykla įkurta kaip tik toje vietoje, apie kurią buvusi lietuvių plėšikų vado pilis. Gražūs pilies rūmai ir gausūs jos turtai garsėjo toli užjūriuose. Esą kartą vadas išvykęs į tolimus kraštus, o pily likusi jauna jo žmona. Tuo pasinaudodamas, vienas kunigaikštis su savo kariais užpuolęs pilį ir ją užkariavęs, o jaunąją gražuolę paėmęs sau už žmoną. Užmiršusi gražuolė pirmąją savo vyrą, ir juodu gyvenę čia laimingai.

Daugel žemių išklajojęs, grįžo namo senasis pilies šeimininkas. Apmaudu nesitvėręs, jis, subūręs visas jūrų galybes, trenkė perkūnais, ir jo pilis subyrėjo į skeveldras. Kalnelis ant kurio stovėjo pilis, išliko, o gražieji jo sodai nugrimzdo ir virto pelkynais, kuriuose per ilgus šimtmečius velniai perėjo vaikus.

Dabar velnių lizduose matyti Baltijos jūra ir Aistmarės (Frisches Haff). Nuo čia prasideda tokia siaura žemės juosta, kaip mūsų gražioji Neringa, kuri nusitęsia iki garsaus Karaliaučiaus uosto—Piluvos. Taigi, Stutthofo stovykla yra beveik ant jūros kranto, iš visų pusių apsupta vandenimis. Ji yra apie 35 kilometrus į rytus nuo Dancigo ir apie tiek pat kelio į vakarus nuo Ebingo. Į Dancigą reikia plaukti per dvi upes, o į Elbingą—per vieną upę ir daugelį kanalų.

Link pragaro vartų

KOVO 25 d., ketvirtadienis. Saulėta diena. Žmonės laukuose, Sunkvežimis lekia greitai. Bevingiuodamas didesniais ir mažesniais keliais, jis bematant prarijo 40 kilometrų ir tuoj iš plento išsuko į kairę, kur kelias nėrė į mišką. Prie pat kelio iškaba: ''Konzentrationslager Stutthof.''

Girdėti šūviai. Šiurpiai jie aidi tarp medžių. Už kokio šimto metrų sunkvežimis pasuka į dešinę, pro paprastus vartus, ties kuriais stovi sargybinis smogikas ir kabo raudona vėliava su hackenkreuzu (kapliuotu kryžium, Nacionalsocialistų partijos ženklu). Prieš didelius ir gražius raudonus administracijos rūmus yra parkelis, nusodintas medžiais ir krūmais. Baseine stovi gulbių namelis. Po vos pradedančius žaliuoti gazonus stypinėja gervė. Kliombai dar nepabudę iš žiemos miego. Takeliai dar neišgrėbstyti, nė neišskutinėti.

Tarp spyglių

IŠLIPOM iš sunkvežimio. Suskaitė. įleido pro spygliuotom vielom iškaišytus didelius vartus. Viršuj vartų bokštas, kuriame budi sargybinis su kulkosvaidžiu, nukreiptu į stovyklos vidų. Žemė drėgna ir kažkuo dvokia.

Visas stovyklos plotas, turįs apie 100 metrų (apie 300 pėdų) pločio ir apie 200 metrų ilgio, yra aptvertas spygliuotų vielų tvora su keturiais sargybos bokštais. Išilgai visą plotą eina trys eilės žemų medinių barakų, kuriuose telpa kalinių priėmimo biuras, virtuvė, skalbykla, rūbų, baltinių ir tiekimo kameros, entlauzungas (maudymo ir drabužių dezinfekcijos įstaiga), kantinė, darbo įrankių sandėlis, didokas mechanizuotas stalių dirbtuvės su dažyklomis, ligoninė ir aštuoni blokai kaliniams gyventi. Vienas blokas skirtas moterims, kiti—vyrams.

Mus sustatė atskirai nuo kitų, su kuriais atvažiavome. Stovime prie raštinės, vogčiomis dairomės, nes čia žvalgytis draudžiama. Prie mūsų prieina vienas kitas smogikas karininkas arba koks šarfiureris (kiek vyresnis už eilinį kareivį). Klausinėja, kas toki esam ir už ką patekom. Kai mes pasakome, kad nežinome už ką, jie netiki ir šaiposi.

Štai ateina sausas aukštas smogikas. Kaip vėliau patyrėme, tai buvo stovyklos raportfiureris Chemnitz. Jo akys išblyškę, veido

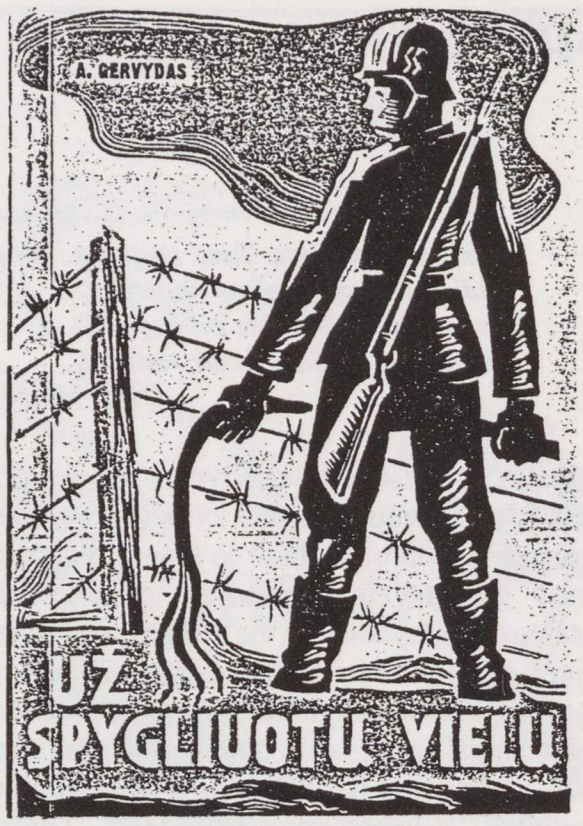

Apie autorių . . .

1943 metų vasario mėnesyje vokiečių okupacinė valdžia išleido atsišaukimą, kviečiantį jaunuolius stoti į taip jų pavadintą ''Tėvynės legioną'', kuris būtų įjungtas į vokiečių pagarsėjusius SS (Sturm Staffel) kariuomenės dalinius.

Estijoj ir Latvijoj jiems pavyko. Lietuviai šaukimo nepaklausė. Dėl to kaltindami lietuvių šviesuomenę, mokyklų vadovus ir pn. vokiečiai ėmė areštuoti aukštus valdininkus, profesorius, mokytojus, kunigus, inžinierius. 1943 m. kovo mėn. tarp kitų areštavo prof. B. Sruogą, dr. V. Jurgutį, tarėjus M. Mackevičių, Germantą, Naraką, kunigus Stasį Ylą, Alf. Lipniūną, dr. Damušį, gydytoją Starkų, žurnalistą K. Baubą, dr. A. Kučą ir daugelį kitų.

Tik maža dalis išėjo gyvi, o keletas iš to ''nacių pragaro'' parašė didelės pažintinės vertės atsiminimų ir pergyvenimų knygas—kun. St. Yla, B. Sruoga, J. Grigolaitis, B. Gaidžiūnas, A. Kučas, A. Gervydo slapyvardžiu pasirašytą knygą ''Už spygliuotų vielų'' 1950 m.

Antanas Kučas, pedagogas, istorikas, gimė 1900 m. spalio 13 d. Istorijos mokslus studijavo ir daktaro laipsnį įsigijo V. D. universitete Kaune. Žinias gilino Prancūzijoj, Grenobly ir Nancy.

Antrojo pas. karo pabaigos pasėkoje išlaisvintas iš nacių darbo stovyklos, kurį laiką gyveno Paryžiuje. Atvykęs į JAV-bes, nuo 1947 m. iki 1970 m. Scrantono un-te dėstė istoriją. Tyrinėjo Amerikos lietuvių gyvenimą, 1956 m. išleido Šv. Petro parapijos So. Bostone istoriją, 1975 m. išleido (angliškai) ''Lietuviai Amerikoje''. Bendradarbiavo L. Enciklopedijoje ir kt.

Pašlijus sveikatai, gyvena Matulaičio senelių namuose Putnam, CT

bruožai kieti ir nesimpatiški, plonos sučiauptos lūpos. "Koks tavo užsiėmimas?", klausia vieną, antrą, trečią. Paeiliui skamba atsakymas: generalinis tarėjas, pulkininkas, direktorius, profesorius . . . Iš pradžių jo veidas surimtėja, nes tur būt niekad iš taip arti nėra matęs tokių mokytų žmonių, paskui prasiveržia ironiška pasityčiojimo šypsena. Sausai pro dantis prakošią:

— Užmirškite, kas buvote. Dabar esate tik numeriai ir neturėkite vilties iš čia išeiti.

Kai prof. Yla pasisakė, kad jis kunigas, smogikas tarė:

— Kunigams čia nėra kas veikti, jie tinka tik į krematoriumą. — Ir pirštu parodė kitame stovyklos gale, anapus spygliuotos tvoros, rūkstantį kaminą.

Pirmas įsakymas

PATIKRINĘ pavardes, nuvedė prie kitos įstaigos, kur užpildė tam tikrus lapelius— kartotekas— ir kiekvienam išdavė numerį. Taigi, gavom naujus pasus, kurie čia atstos mūsų vardą, užsiėmimą ir visa, kas mumyse yra žmogiška. Apie raštinę sukinėjasi kažkoks nepilno proto kalinys, apvilktas fraku. Kadangi jam trūksta vieno šulo, tai jį šaukia, Paulium. Smogikas jį pasišaukia ir liepia mums paaiškinti stovyklos tvarką.

— Paklusnumas ir drausmė čia yra pagrindiniai dalykai . . . — garsiai išpyškino vokiškai, o paskui lenkiškai, tasai pusprotis Paulius.

— Ar supratote? — klausia. Įkyriai įbedė akis į mane, nes stovėjau pirmoje eilėje, bet nudaviau nesuprantąs ir, dantis sukandęs, tylėjau. Kai jis trečią kartą pakartojo savo klausimą, mano kaimynas, neiškentęs, burbtelėjo:

— Taip.

Vienas smogikas prieina arčiau prie mūsų ir žvalgosi. Galvoja, atrodo, kokią čia gudrybę jis galėtų parodyti. Paima mano juodą pliušinę skrybėlę ir užmauna Pauliui ant galvos. Ne, ta netinka,—perdidelė. Grąžina atgal ir ieško kitos. Išrinko katiloką. Tas tiko. Paulius patenkintas šypsosi. Kiek pasisukinėjęs, jis kilsteli katiloką, vadinasi, atsisveikina, ir eina toliau. Raštinės personalas ir smogikai juokiasi ir didžiuojasi savo išradingumu.

Kitą dieną tas katiliokas buvo nudažytas raudonai, o Paulius buvo apautas prie savo frako raudonomis kelnėmis. "Juokis, pajacai, nors iš skausmo tau plyštų širdis . . ."

Nuasmenintas žmogus

ENTLAUSUNGAS (lietuviškai tarus, nuutėlinimo įstaiga) yra pagrindinė vokiečių įstaiga, kuri veikia kiekvienoje vietoje, kur tik yra koks didesnis žmonių susibūrimas. Nėra tai sudėtinga įmonė, bet stovykloj ji turi ypatingą savo ceremonialą. Pirmiausia iš kiekvieno paima pinigus ir brangenybes (žiedus, auksinius daiktus, laikrodžius). Visa tai surašo ir deda į atskirą krepšį. Į kitą krepšelį suberia kitas kišenines smulkmenas: dokumentus, šukas, peilius, tualeto reikmenis. Paskui nusirengiama. Rūbai ir baltiniai sudedami ant grindų ir prie jų segamas numeris. Tai reiškia, kad nuosavybė čia bus saugojama. Visoki valgomi daiktai metami į bendrą pintinę, — vadinasi, juos valgys jau kas kitas.

Visai nuogai išsirengus, reikia pasirodyti smogikui. Jis liepia išsižoti, parodyti dantis, liežuvį, pakelti rankas, apsisukti, pasilenkti ir parodyti jam užpakalį. Paskutinį veiksmą atlikau labai nuoširdžiai ir su pasitenininmu. Ko jis ten ieško, — aukso, slaptos literatūros ar tikrina amžių — nežinau . . .

Toliau eina kirpimas. Kirpo be pasigailėjimo kiekvieną plauką, kur jis bebūtų: pryšakyj ar užpakaly, viršuj ar apačioj. Priedui nuo kaktos iki pakaušio dar išskuto skustuvu dviejų centimetrų pločio taką. Tai specialus kalinio ženklas, kurį naujosios Europos terminu daug kas vadino "utėlių autostrada." Visa šita operacija ne vienam išspaudžia ašarą, kurį stambiais lašais krinta ant plikų šlaunų.

Dušų kambary davė gabaliuko muilo. Gydytojas kiekvieną pasvėrė. Su nuoširdžia užuojauta jis klausinėjo apie mus, guodė. Svarbiausia, sako, išlaikyti dvasios atsparumą. Pasirodo, kad tasai gydytojas buvo taip pat kalinys, lenkas.

Po maudyklės išdalino apiplyšusius baltinius, plonus dryžus rūbus, marškonius megstukus ir medines šliures. Paskui gavom ant pailgos baltos juostelės išspaustą numerį ir trikampą raudonos medžiagos gabalėlį, kuriuos reikėjo prisisiūti prie švarko krūtinės ir kelnių kairiosios šlaunies.

Štai ir visas nuasmenintas žmogus, žmogus be vardo, numeris, šalta ir bejausmė skaitlinė, kuri mums prasidėjo nuo Nr. 21243 . . .

Kalinio rytas

KALINIO diena prasideda anksti. Skambutis jį pažadina pusiau penkių. Greitai jis renka savo rūbus ir juos mausto ant sustingusių sąnarių. Rūpestingai kloja lovą ir glosto ją daugelį kartų, kad neliktų raukšlių. Nosis užkimšta ir gerklė pilna skreplių, kurie per naktį susikaupė iš negryno oro. Oras čia nespėja vėdintis, nes patalpa per daug prikimšta žmonių. Vargais negalais jis įsispraudžia išvietėn, per kurią per keletą minučių pereina 600 vyrų. Tas pats prausykloje, į kurią žmonių užsuka jau žymiai mažiau, nes tuojau reikia skubėti pusryčių.

Pusryčiams duoda gabalą duonos, apie 200 gramų. Ant vieno kraštelio visada būna žymė su marmeladuotu peiliu. to saldaus ploto viso apie porą centimetrų. Bet ar tai turi reikšmės, jei duona saldesnė už cukrų, jei atkandęs kąsnį stropiai tikrini, ar dar daug liko ir vis galvoji, ar nereiktų kruopelę palikti priešpiečiams? Prie duonos duoda juodos nesaldytos kavos. Jos turėtų būti pusė litro, bet vargu, ar tenka daugiau kaip ketvirtis. Viename valgomojo kambario gale gavęs duoną ir kavą, privalai išgerti, kol daeisi iki kito galo. Mat, bliūdelis reikalingas sekantiems. Jei normaliai nėra palaikomas tempas, tai lazda jį pagreitina . . .

Išgėrus kavą, lauke reikia stoti į eiles, kramtyti likusią duoną ir tvarkytis apeliui. Oras rytais labai šaltas, pilnas drėgnų garų, kurie kyla iš aplinkinių pelkių. Dar įkyriau, kada lyja. Taip praeina visa valanda. Per tą valandą iš eilės išskiria po kelis žmones surankioti šiukšlėms, išnešioti lavonams, ar pusgyviams, kurių žaizdos pūliuoja ir dvokia.

Paskui visas blokas žygiuoja į apeliui skirtą vietą. Lygiavimą išlaikyti dešimties žmonių eilėse labai sunku, ypač, kad pasitaiko daug tokių, kurie vos pavelka kojas, ar šlubuoja. Blokavas ir jo padėjėjai pyksta, keikiasi ir daužo. Švelniausia šio parado žodis yra "bydlo, kas lietuviškai reikštų "galvijas."

Po apelio skambutis į darbą, kuris prasideda nuo ryto šešių. Visi skuba į savo kolonas, kurias rikiuoja po penkis į gretas. Žygiuodami į koją, nužemintai nusimovę kepures, kaliniai išlinguoja pro pirmus ir antrus stovyklos vartus. Buvo vienas toksai kapo (jis beveik, nuolatos lydėdavo kolonas), kuris kai tik kaliniai praeidavo pro antruosius vartus ir kontrolinę būdelę, tuojau šokdavo su lazda į kolonos vidurį ir, mušdamas kam pakliuvo, šaukdavo: "Į darbą marš, marš . . ."

Pietūs

ARTINANTIS pietums, joks darbas nesiseka. Galvojame apie šiltą sriubą, išdžiūvusioje burnoje atsiranda seilių, nespėji jų ryti. Vogčiomis išsitraukiame iš kišeniaus geležinius surūdijusius šaukštus ir šveičiame juos smėliu, kurį sudrėkiname seilėmis, jei arti nėra vandens. Pietums skambina pusė dvyliktos. Kaliniai buriasi į tokias pačias kolonas, su kuriomis atėjo į darbą, ir grįžta į bloką pietų. Pietums duoda litrą (kvortą) sriubos. Taip, visą litrą!

Visos savaitės "meniu" žinom atmintinai, nes virėjai niekados nesuklysdavo.

Pagrindinis sriubos elementas—vanduo—visada tas pats. Tačiau kitėja priedai: pirmadienį-morkos, antradienį-morkos ir pora bulvių, trečiadienį—rauginti kopūstai ir kelios bulvės, ketvirtadienį—kručkai (grieščiai), penktadienį—kruopos ir truputis bulvių, šeštadienį—kručkai. O sekmadienį kartais galima būdavo apsirikti, nes būdavo kručkai, ar morkos su bulvėm ar be bulvių . . .

Pavasariop visi tie priedai jau būdavo apipuvę, ypač kručkai, kurie sriubai teikdavo ypatingą kvapą ir nelabai patrauklų prieskonį. Be to, mūsų virėjai turėjo ne visai mums priimtiną įprotį: kiek jie nešykštėjo vandens į sriubą, tiek jie jo gailėjo morkoms ir kručkams plauti.

Parėję iš darbo, skubinamės prie kubilo, kuris stovi lauke priešais bloką. Pilstytojai nuolat maišo sriubą ir semia dideliais litriniais samčiais. Maišo ne dėl to, kad pirmiems nenugriebtų taukus,—to pavojaus visai nebuvo,—bet dėl to, kad įvyktų lygus tirštimų paskirstymas. O tirštimų buvimo niekas neginčija.

Gavęs bliūdelį ir sriubą, turi sėstis and žemės ir valgyti, nes tokia buvo mūsų blokavo valia. Jei kas ilgiau taikstėsi, kur atsisėsti, blokavas tuoj šaukdavo: "Sidaj cholera, z kurwy synu, sidaj! . . ." (Sėsk cholera, k . . . vaike, sėsk).

Su pietų valgymu taip pat reikėdavo pasiskubinti, nes tuoj pat rinkdavo bliūdelius, kraudavo vieną į kitą ir, nunešę prie kubilo, juos dalindavo tiems, kuriems nepriteko. Taigi, antrieji gaudavo išterliotus bliūdelius. Žinoma, negalima sakyti, kad jie būtų labai išterlioti, nes

dauguma kalinių, prieš atiduodami bliūdelius, juos išsaptuodavo pirštais . . .

Kad kam nors trūktų apetito, retai tekdavo pastebėti. Tokiam paprastai padėdavo kaimynai. Ir tikrai, iššveitęs litrą sriubos, laižydamas šaukštą dairais ir galvoji, kad dar porą litrukų būtų neprošalį. Todėl labai būdavo malonu, jei kartais tekdavo gauti "dalivkos" (priedo). Bet tai komplikuotas reikalas, sujungtas su pavojum gauti lazdų.

Po pietų apspisdavom savo bičiulius, kurie dirbo biuruose. Juk tai mūsų aristokratai. Jie kartais gaudavo net laikraštį pačiupinėti, tad turėjo daug žinoti. Kas nauja, klausdavom kasdien, nors patys gerai žinojome, kad gausime tą patį atsakymą, kaip vakar: nieko ypatingo.

Kaip laiminga ta adyna, kada varpas gult vadina . . .

PO PIETŲ darbas visada eidavo tingiau, negu prieš piet. Ir kastuvas atrodydavo sunkesnis, ir griovio krantas lyg pakildavo, ir žemes lyg reikėdavo aukščiau mesti. Nešiojant plytas lyg prie žemės labiau lenkdavo, stumiamo karučio ratas lyg daugiau klimpdavo. Lietaus lašai—ir tie atrodydavo sunkesni.

Kai praeidavo antrųjų sargybų popietinė pakaita,—tai buvo trečia valanda po pietų,—laiką pradėdavom skaičiuoti medžių viršūnėmis, pro kurias slinkdavo saulė. Ir taip laukdavom iki pusės šešių. Labiausiai laukdavom to mažo gurkšnio kavos, kuris sušildys mūsų vidurius, o paskui atsigulsim ir užmiršim viską viską. Net tą savo nuolatinę mintį apie laisvę ir duoną, kurią, grįžę namo, valgysime be pertraukos . . .

Skambutis, rikiavimasis, stumdymasis, koliojimasis ir mušimai. Pagaliau kolonos grįžta stovyklon, parsigabendamos ir savo draugus, kurie negali eiti. Vėl rikiavimasis apeliui. "Muetzen ab, Muetzen auf! . . ." Tas apelis tęsiasi rodos, visą šimtą metų. Ir dar nesibaigia. Patikrinęs ir užrašęs kalinių sąstatą, raportfiureris (raporto vedėjas) liepia užtraukti dainą, po jos kitą ir trečią. Linksma juk dirbti, kai statai naują Europą, tad kodėl nepadainuoti? . . .

Vakarienei teoretiškai (kiek tekdavo praktiškai—tai sunku atspėti) gaudavom 140 gramų (vieną trečią dalį svaro) duonos su mažu gabalėliu margarino ir kavos kaip rytą, kaip visas dienas, kaip metus ir kitus. Šeštadieniais dar pridėdavo ploną griežinėlį dešros (dažniausiai kumelinės) ir užsaldydavo kavą. Na, bet šeštadieniais ir iš darbo grįžimas būdavo nepaprastas: prie stovyklos vartų kalinių orkestras grodavo maršus, o didelis būbnas mušdavo taktą . . .

Ta vakarienė tokia skani ir jos taip maža! Tad skubini į lovą sušilti, nes dvi savaites išgulėję ant grindų, buvom perkelti į kitą bloką, į garsų šeštąjį, kurio blokavas buvo siaubas. Čia gavom lovas, po du vieną. Nors 70 cm (28 colių) pločio lova nekažin kiek teikia vietos, bet vis tik čia jos daugiau negu ten, ant plačių grindų. Be to čia tenka maitinti tik savas utėles, tuo tarpu kai ten vis būdavo svetimos, nes vargu ar kada teko atsigulti ant to paties čiužinio.

Kai prasidėjo karas su sovietais, atsirado čia nauja kalinių kategorija—rusai. Šitos dvi slavų giminės visada čia sudarydavo didžiumą. Trečia vieta tekdavo vokiečiams, o paskui jau eidavo kitos tautybės, kurios visada liko mažumoje: lietuviai, čekai, prancūzai, olandai, belgai, latviai, kiek vėliau dar norvegai ir danai. Tačiau į karo pabaigą visus nustelbė didelis žydžių skaičius. Į prominentus arba visokius "valdininkus" prasimušdavo tik vokiečiai ir lenkai, retai kuris kitas.

1943 m. pradžioje toje mažoje stovykloje buvo apie 3,500 kalinių. Jų tarpe apie 300 moterų. Visur buvo ankšta, o ypač miegamuosiuose, kur viena prie kitos buvo sugrūstos medinės trijų aukštų lovos. Dvi lovos per visus tris aukštus stovėjo suglaustos greta. Taigi, į lovą galima buvo tik patekti iš vienos pusės. Tarpai buvo palikti toki siauri, kad vos vienas žmogus tegalėjo prasisprausti.

Kiekvienoje lovoje buvo čiužinys su medžio drožliais, arba šiaudais, ir dvi antklodės. Daugiau nieko: nei pagalvės, nei baltinių. Čiužiniai buvo austi iš šiurkščių popierinių siūlų. Per retą audinį visada kyšojo medinės drožlės, kurios nemaloniai kutendavo kūną. O gulant būtinai reikėjo nusirengti apatines kelnes.

A. K. S.

MENKAS maitinimas, stoka higieniškų sąlygų, plonas apdaras, sunkus darbas, šalto pavasario darganos ir utėlės įveikdavo net tvirčiausį organizmą. Per keletą savaičių žmogus tapdavo **kripeliu** (paliegėliu): išdžiūdavo, sumenkėdavo, nusilpdavo, o kūnas apsidengdavo visokiomis žaizdomis, šunvotėmis ir piktšašiais. Betkoks įdrėskimas negydavo ilgai. Taigi, įvykdavo bendras kūno nusilpimas, kurį vokiečiai išreikšdavo savo kalbos žodžių pirmomis trimis raidėmis: A. K. S. (Allgemeine Koerperschwaeche). Tos trys raidės per kaminą išvarė daugel daugel tūkstančių žmonių.

Bendras kūno nusilpimas sudarė palankias sąlygas visokioms ligoms: plaučių uždegimui, šiltinei, viduriavimui (dezenterijai), plevritui, kūno tinimui ir t.t. Ypač baisi čia buvo šiltinė, viduriavimas ir flegmona. Viduriavimas buvo beveik nepagydomas, nes reikėjo gydyti badavimu arba specialia dieta. Dietos čia nebuvo, o nusilpęs organizmas dar didesnio badavimo jau nepajėgdavo pakelti, todėl nuo viduriavimo žmogus baigdavosi per savaitę ar dvi.

In paradisum . . .

MIRUSIO numeris užrašomas į mirusių knygas, o nuogas jo kūnas išnešamas į pašiūrę, kurią čia vadina lavonine. Kai prisirenka didesnis skaičius, ateina smogikas ir dantų gydytojas, kuris pražiodina lavono burną ir išlupa auksinius dantis, jei tokių būna. Paskui atvyksta transporto kolonos vyrai, sukrauna lavonus į juodus medinius karstus, kurių vidus išmuštas skarda. Po penkis į vieną.

Karstus deda ant vežimo—platformos ir kaliniai savo jėgomis veža į krematoriumą. Iš vos pridengtų karstų kyšo sausos kaulėtos rankos, sustingusios kojos, ar skausmų iškreipti veidai. Vyrai veža juos abejingai, veža kaip malkas ar senus atliekamus baldus.

Ties krematoriumu verčia į krūvą, o iš čia ima kiti, kiša pečiun ir kūrena tol, kol pavirs į pelenus. Po trijų valandų krauna naują partiją, o pelenus išberia laukan, atiduoda juos lietui ir vėjams.

Iš dulkės esi ir vėl į dulkę pavirsi.

Ir taip diena iš dienos, kasdien po 50-70 žmonių, iš bendro 3,500 kalinių skaičiaus. Tačiau stovykla nėra mirštantis miestas: kiek dūmais išeina per kaminą, tiek naujų aukų įeina pro stovyklos vartus. Ir skaičius lieka vis tas pats, dar po truputį priauga.

— Kartą, — pasakoja man senas kalinys, — į stovyklą buvo atgabentas didesnis kunigų skaičius. Smogikai juos nuvedė prie ligoninės ir liepia mirusius lydėti į krematoriumą. Liepia giedoti. Drebančiais balsais jie gieda ir lydi. Išlydėjus pro šoninius vartus, juos kreipia ne į krematoriumą, bet į priešingą pusę. "Procesija" sustoja ties kiaulių tvartų. Liepia kunigams pakrapinti karstus . . .

Kunigai apstulbę stovi ir nė vienas nejuda iš vietos. Prišokę smogikai pradėjo juos mušti, tyčiotis, prikaišiojo jiems santykius su moterimis ir plūdo biauriausiais žodžiais. Šeši kunigai buvo taip sumušti, kad rytojaus dieną krematoriuman jau vežė jų lavonus . . .

Kaminas rūksta per dieną. Nepaliauja naktį. Rūksta metus ir kitus. Čia kalinio kelias į laisvę.

———————

Sutaupysite

apskaičiuodami

PAJAMŲ MOKESČIUS

Antanas Skirius yra dirbęs Internal Revenue Service įstaigoje ir turi **40 metų** praktikos šioje srityje.

Dėl patarnavimo laiko susitarti telefonu:
(213) 664-2919

****

RŪTA, INC.—
INVESTAVIMO BENDROVĖ

2472 Santa Monica Blvd.
Santa Monica, CA 90404
Phone: (213) 826-7525

VALDYBA:

E. Jarašūnas, A. Markevičius, R. Nelsas

Prašome atnaujinti "LIETUVIŲ DIENŲ" prenumeratą 1986 metams

Prenumeratos kaina:
JAV—$20.00
Kanadiškais—$30.00
Garbės prenumerata—$35.00
Canada $50.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029

MININT KARIUOMENĖS ŠVENTĘ

PULK. ŠKIRPA, pirmasis kariuomenės savanoris-kūrėjas, savo metu pokalbiuos yra minėjęs, kad "veik iš nieko" . . . pradėtos organizuoti 1918 metais mūsų savanorių pajėgos, tiktai užsispyrimu, kieta valia ir tekančiu krauju sugebėjo iškovoti tautai laisvę ir nepriklausomybę. Po ilgų, sunkių kovų metų ši įvairiai lipdyta karinė pajėga jau buvo pasiekus drausmingos, kariškai patyrusios kariuomenės statusą. Kiti penkiolika taikos metai leido nepriklausomybę puoselėjančiai tautai išauginti ir išauklėti profesionaliniai aukštai pažengusį karininkų kadrą, kuri su gerai išlavinta tautos jaunąja karta sudarė šaunią krašto karinę pajėgą.

Šitas tautos elitas, jei ne kaip organizuotas vienetas, tai dalimis ar pavieniai daugiau iškentėjo, daugiau prarado gyvybių, negu kuri nors kita gyventojų grupė okupacijoms užėjus. Kariuomenės, kaip organizuoto vieneto, stojimo į kovą, kai rusai peržengė Lietuvos sieną, pasigedo Lietuva. Pasigedo vyrai ir moterys, pasigedo jaunimas, pasigedo tautos dainiai. Štai mūsų poetas Aistis rašė:

Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs,
O varge, jo vieno tu pasigedai.
Nors stiprybę sėmėm iš gilios senovės,
Liko netesėti mūsų pažadai.
Vienų vienas žodis būt tave apgynęs,
Bet varge jo vieno tu pasigedai
Nors visi žadėjom mirti už tėvynę,
Liko netesėti mūsų pažadai.

Iškilus pagrindžio lietuviškos veiklos organizatorius ir puoselėtojas prof. Stasys Žymantas, pats skaitė save iš tos lietuvių kartos, kuri Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės netekimą itin sunkiai išgyveno. Viename straipsnyje jis rašė:

"Lietuvos nepriklausomybės netekimą 1940 m. birželio m. 15 d. anuometinė jaunoji lietuvių karta sutiko skaudžiai. Augusi nepriklausomoj Lietuvoj, auklėta senosios valstybės praeities, tautinio atgimimo, knygnešių, savanorių-kūrėjų laisvės ir nepriklausomybės kovų tradicijose, jaunoji lietuvių tautos karta tiesiog negalėjo suvokti, kaip tokiomis didelėmis pastangomis ir skaudžiomis aukomis atstatyta Lietuvos nepriklausomybė galėjo būti taip lengvai prarasta, nė kardo jai ginti nepakėlus."

Atsakymas į šiuos šauksmus buvo duotas 1941 metų sukilimu ir po to bęsitęsiančia nuolatine kova su pavergėjais. Okupantui nebuvo leista atsikvėpti, nors mūsų krašte kraujas upeliais tekėjo. Kariai tiek aktyvios tarnybos, tiek atsargos buvo avangarde organizuojant pogrindžio veiklą, planuojant ir vykdant patį 1941 metų sukilimą ir vėl vedant antrosios rusų okupacijos didįjį visos tautos dešimties metų pasipriešinimą. Todėl galime drąsiai sakyti, kad visų okupacijų metais Lietuvos kariai vadovavo, dalyvavo resistenciniam lietuvių sąjūdy. Jų įnašas buvo itin svarbus ir labai reikšmingas kur pasipriešinimas okupantui buvo ginklu ir gyvybe išreikštas.

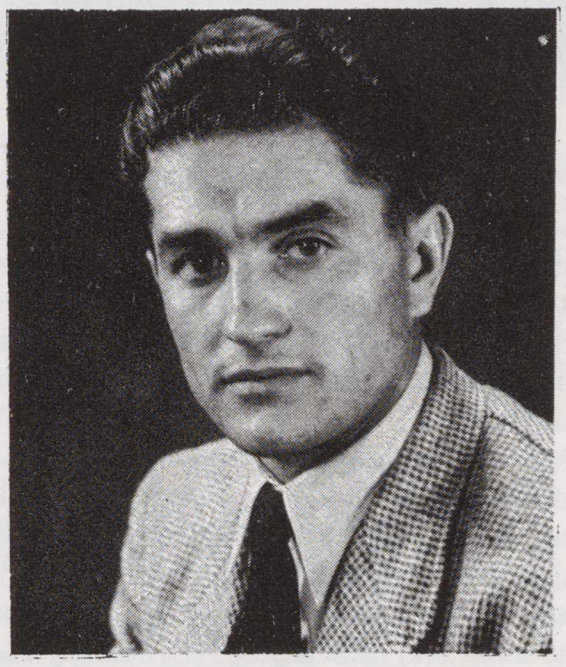

JUOZAS DAUMANTAS-LUKŠA

Juozas Daumantas-Lukša gimė 1921 Juodbūdžio k., Šilavoto par., gimnaziją baigė 1940. Tais pat metais bolševikų paimtas į kalėjimą, iš kurio išėjo tik su karo pradžia.

Nuo 1941 studijavo Kaune archtektūrą ir dalyvavo pogrindyje prieš vokiečių okupaciją. Antros sovietų okupacijos metu, 1946, buvo priverstas išeiti į okupanto akyse nelegalų gyvenimą—partizanus.

1947 prasiveržė pro uždangą į Lenkiją ryšiui su Vakarais. Tais pat metais antru kartu perėjo pro uždangą ir 1948 pradžioje pasiekė Vakarus kaip krašto rezistencijos specialus įgaliotinis. Tais pat metais parašė "Partizanus." 1950 m. grįžo į tėvynę, buvo paskirtas vėl krašto įgaliotiniu Vakaram, bet jų nebepasiekė—1951 žuvo.

Juozas buvo vienas iš penkių brolių šeimoje. Jie visi drauge su 75 metų tėvu arba žuvo nuo bolševikų rankos ar buvo deportuoti, iš jo artimiausių giminių žuvo dar 11 ir deportuotų 20. Šios vienos giminės likimas rodo, kas yra genocidas.

Rusų persekiojimai, taurių lietuvių suėmimai ir trėmimai, žudymai iššaukė pogrindžio veiklą ir patrijotų ruošimasi priešintis rusų vedamai lietuvybės niekinimo ir naikinimo akcijai.

Lietuviškasis pogrindis kovai su rusais greitai augo ir plėtėsi visoj Lietuvoj. Kaip pritinka, pogrindžio centrai susidarė miestuose—Vilniuje ir Kaune—o siūlai vedė į visas Lietuvos dalis. Laikui bėgant paskiros organizacijos grupavosi, kol organizaciniai paliko vienas Lietuvių Aktivistų Frontas ir tam Frontui paklususios grupės. Centrai tačiau buvo išlaikyti du—Kaune ir Vilniuje. Toks dviejų centrų organizacinis paralelizmas, buvo priimtas kaip protingas reikšnys, nes vienam centrui griuvus, antrasis turėjo galimybės perimti pilną krašto vadovavimą. Gyvenimas parodė, kad toks organizacinis dualizmas buvo pats tiksliausias kelias pogrindžio veiklos tęstinumui.

Pogrindžio Centras Vilniuje

BAZUOJANTIS TUO, kad Vilniuje buvo lietuviški daliniai, kurie sukilimo atveju galėtų turėti lemiamą vaidmenį, buvo nutarta dar 1940 m. gruodžio mėnesį, kad sukilimo atveju Vilniaus centras skaitysis pagrindinis vadovaujantis vienetas. Vėliau šis nutarimas buvo pakeistas leidžiant vienam ar kitam centrui paimt vadovavimą, priklausant nuo esamų sąlygų.

Generalinio štabo majoras Vytautas Bulvičius iš keletos atskirų pogrindžio vienetų suorganizavo Lietuvos Nepriklausomybės Draugiją, iš kurios išaugo Lietuvių Aktyvistų Frontas Vilniuje po to kai apsijungimas su Kauno centru buvo įvykdytas. Bulvičius, kurio pogrindžio organizaciniam štabe dirbo visa eilė kitų gen. štabo karininkų, su didele energija ir pasišventimu pasinėrė į pogrindžio veiklą. Jo pastangomis ir jam vadovaujant buvo paruošti planai ir nustatyti uždaviniai lietuviškiem daliniam sukilimo atvejuje. Rūpintasi pasiruošti galimybei, jei vokiečiai nutartų numesti reikalingų ginklų. Buvo parinktos vietovės, numatyti sekimo taškai.

Majoras Vytautas Bulvičius turėjo vadovauti kariniams vienetams sukilimo atveju, tačiau nelaimingi įvykiai pogrindy privedę prie arešto, sunaikino visą planuotą sukilimo Vilniuje eigą, o taip pat žuvo ir pats Vytautas Bulvičius.

Gen. Štabo kapitonas Juozas Kilius buvo dešinoji Bulvičiaus ranka. Jam buvo patikėta visi organizaciniai, slapčiausi ryšiai ir planai. Buvo sutarta, kad jei rusai suimtų Bulvičių, Kilius perimtu vadovybę. Nelaimei Kilius buvo suimtas beveik tuopat laiku kaip ir Bulvičius.

Sukilimui paruoštų planų vykdymas Vilniuje visiškai pairo dėl nuolatinio NKVD suėminėjimo. 1941 m. birželio mėn. pradžioje suėmus Bulvičių, Kilių, Nasevičių, leitn. Žemgalį, kap. Andriūną, ltn. Taujenį, ltn. Eidimtą (kuriam vėliau pasisekė pabėgti), ltn. Sadzevičių, Vilniaus centras nustojo egzistuoti.

Suėmimo išvengę gen štabo kap. Gužaitis, Bulvičiaus štabo atstovas 184 divizijoje, nes sužinojęs apie suėmimus laiku pasišalino iš divizijos. Vokiečių okupacijoj Gužaitis veikė Lietuvių Fronto pogrindy Žemaitijoj, o antrosios rusų okupacijos metais Lietuvos Laisvės Armijos eilėse. Kautynėse sužeistas, rusų buvo suimtas ir sušaudytas.

Yra žinoma, kad šių suėmimų metu buvo rusų atrinkta virš 300 karininkų ir puskarininkių ir dauguma jų sušaudyta.

Veikla užsieny

LIETUVOS MINISTERIS Vokietijai, gen. štabo pulkininkas K. Škirpa buvo vienintėlis aktyvus, gyvenęs ne Lietuvoj, veikėjas pasišventęs lietuvių tautai iš okupacijos vaduoti. Jis dieną-naktį dirbo, planavo galimus veiksmus, rašė vokiečiams pasiūlymus-raštus, organizavo pabėgėlius Vokietijoj, rašė informacinius laiškus kitiems Lietuvos atstovams, arba persiuntimui į Lietuvą—pogrindžio vadovybei.

Pulk. Škirpa buvo įdėjęs daug pastangų paveikti vokiečius, kad šie leistų organizuoti Laikinąją Vyriausybę—neleido; kad šie leistų organizuoti iš pabėgusių lietuvių karišką dalinį kovai su rusais—neleido. Jis palaikė, tačiau, artimus ryšius su vokiečių kariuomene iš kur gaudavo naujienų apie galimą karą su Rusija. Ši informacija pasiekdavo Lietuvą.

Pogrindžio vadovybė įvertino pulk. Škirpos veiklą ir jis buvo pakviestas Ministerių Pirmininku Laikinojoj Vyriausybėj. Vokiečiai netik neišleido jo į Lietuvą eiti šių pareigų, bet dar jam uždėjo namų areštą. Artimas pulk. Škirpos bendradarbis Vokietijoj buvo maj. Puodžius, o kap. Michelevičius ir ltn. Aušrota sudarė ryšius tarp pulk. Škirpos ir pogrindžio vadovybės Lietuvoj.

Pogrindžio Centras Kaune

KAUNO CENTRE nepaliestam suėmimų, ruošimasis sukilimui ėjo pirmyn. Čia daugiausia buvo atsargos kariai ir karininkai: prof. Damušis, ats. ltn. Leonas Propuolenis, pulk. Vėbra, dr. Ambrozaitis, dr. Stasiukynas, Namikis, Rudokas. Centro pagrinde buvo prof. Adolfas Damušis. Jis užsitarnavo pilnutinį pasitikėjimą visų bendradarbių savo giliu galvojimu, energingu ir pramantančiu veiklos planavimu, ir vykdymo priežiūra. Jo artimiausias bendradarbis buvo ats. leit. Levas Prapuolenis, plačiai žinomas vardu—Levas 113. Jis, Levas, buvo visur ir Kaune ir Vilniuj, išvažinėjo Lietuvą skersai ir išilgai. Leonas Prapuolenis nors paviršiniai atrode maža kuo besirūpinąs miesčionis, ištikrųjų buvo veiklus ir darbingas; sugebėjo iškart atlikti tuziną uždavinių. Jis buvo tas, kuris rišo pogrindžio veiklos mazgus ir dabino ją žiedais.

Sukilimas Lietuvoj—1941 m. birželio m. 23 d.

PUIKIAI ATLIKO paimtą uždavinį paruošti radiofoną ir radijo stotį pulk. Vėbra. Jo koordinuotas darbas įgalino ats. ltn. Leoną Prapuolenį paskelbti Lietuvai ir pasauliui, kad sukilimas prieš rusus įvyko, kad Lietuvoj atstatyta laisvė ir nepriklausomybė ir kad sudaryta Laikinoji Vyriausybė.

Tuo metu, kai pulk. Vėbra su savo daliniu dirbo radijo stoty, Rudokas su savo daliniu užėmė telefono centrinę, sunaikino rusų karinę centrinę, tačiau paliko miesto telefonus geram stovy.

Šis sumanus Rudoko veiksmas įgalino pogrindžio vadovybę išlaikyti ryšius su visais kovos vienetais išsimėčiusiais nuo Vilijampolės iki Aukštosios Panemunės, kai tuo tarpu rusai

Men who accompanied J. Daumantas to the border. Kneeling at left is J. Daumantas

Vyrai lydėję J. Daumantą ligi sienos. Kairėje priklaupęs J. Daumantas. (Nuotrauka iš knygos "Partizanai"

praradę susižinojimo galimybę skubėjo apleisti Kauną. Šis veiksmas sukėlęs paniką rusų kariuomenėj ir milicijoje išgelbėjo dalį kalinių nuo išvežimo ir kariško bei civilio turto nuo sunaikinimo.

Aštrios kautynės Kaune vyko birželio 23, 24, ir dalinai 25 d.d. Kovos branduolius sudarė Lietuvių Aktyvistų Fronto nariai. Gretos buvo pildomos kovotojais iš tų kas pasirodė ir prisistatė įvairiose vietose. Pradžioje ginklų, ypač sunkesnių labai trūko. Pogrindžio vienetai turėjo nežymų skaičių kautynėse mažai reikšmingų pistoletų. Nedidelis kiekis geresnių ginklų buvo gauta iš milicijos vienetų perėjusių į sukilėlių eiles. Taip pat kovotojai ginklus pasirūpindavo atimdami juos iš bėgančių rusų. Vėliau atrasti rusų kariški sandėliai su kaupu patenkino kovos reikalavimus.

Sukilimo aukos buvo nepaprastai skaitlingos. Apskaičiuota, kad sukilimo metu visos Lietuvoj žuvo per 4000 kovojančių lietuvių. Tai sudaro žymiai daugiau aukų, negu kad jų buvo patirta visais Nepriklausomybės karų metais.

Čia norisi prisimint žuvusius: ltn. Dzenkaitį, inž. Milvydą, dr. Stasiukyną, Savulionį. Laikinojoj Vyriausybėj buvo šie karininkai: pulk. Škirpa, gen. Raštikis, pulk. Šepetys, pulk. Narakas. Pulk. Bobelis buvo paskirtas Kauno karo komendantu.

Vokiečių okupacijoj

PO TO KAI Laikinoji Vyriausybė 1941 m. rugpiūčio m. suspendvo savo veiklą, Lietuvių Aktyvistų Frontas protestuodamas, kad vokiečių vyriausybė paneigė sukilimo paskelbtą Lietuvos Nepriklausomybę, paruošė tuo reikalu memorandumą ir įteikė vokiečių vyriausybei.

Vokiečiai aštriai reagavo:

1. Uždarė Lietuvių Aktyvistų Frontą.
2. Suėmė ats. ltn. Leoną Prapuolenį ir išvežė į Dachau koncentracijos lagerį.
3. Visus pasirašiusius memorandumą aštriai įspėjo.

Itin aštriai buvo susikirsta su vokiečių pareigūnais, kada pogrindžio paraginti lietuviai visiškai boikatavo SS legijono organizavimą. Kaip represiją 1943 m. kovo m. 16 d. vokiečiai areštavo 43 lietuvių veikėjus, jų tarpe: kap. Noreiką, maj. Puodžių, pulk. Naraką, pulk. Mačioką. Visus juos uždarė į Stutthofo koncentracijos lagerį.

Suorganizavus Vietinę Rinktinę, vokiečiai pasijuto turį lietuviško nacionalizavimo židinį, o ne jiems paklusnų karišką vienetą. Suėmė gen. Plechavičių ir jo štabą, ir išvežė į Latvijos kalėjimus. Pulk. Urboną, štabo viršininką, uždarė į Stutthofo koncentracijos lagerį. Nuginkluojant karius, buvo pasipriešinimų ir susišaudymų, ir žinoma, žuvusių karių. Marijampolėj suimtus jaunus lietuvius karius uždarė kalėjiman, dalį jų sušaudė.

Suėmė maj. Ambraziejų—VLIK'o atstovą prie Suomijos kariuomenės. Po to vokiečiai suėmė didelę dalį VLIK'o narių ir bendradarbių, kurie po ilgų ir skausmingų tardymų buvo išvežti į Vokietiją į koncentracijos lagerius.

Jauni lietuviai išeina į miškus

RUSAMS ANTRĄ KARTĄ okupavus Lietuvą 1944 metais jauni lietuviai, daugiausia kariai, pasitraukė į miškus, į pogrindžio gyvenimą ir rengėsi kovai su okupantu. Kasgi išvedė šį brangų mūsų jaunimą tokiai nelygiai kovai, tokiam žiauriam būviui ir likimui? Juk galėjo rasti priedangą krašte, arba pasitraukti į vakarus, kaip daugelis kad iš mūsų padarėm.

Lietuvos karinių vienetų nariai išauginti pareigos dvasioj, Lietuvos mokyklų auklėtiniai stipriai įkvėpti tautinio susipratimo, šeimos ir bažnyčios paveikti ieškoti Gėrio ir Grožio, nepasiduoti okupanto užmačioms sunaikinti tautą ir valstybę, negalėjo suderinti laisvės ir nepriklausomybės troškimo su tarnavimu okupantui.

Atmetę pasitraukimo idėją, dar prieš antrąją rusų okupaciją, kaip nesuderinamą su jų dvasiniais įsipareigojimais, matė tik vieną kelią—kovoti ir mirti laisvais žmonėmis žiauriai

okupanto teriojamoj tėvynėj. Tėvai ir protėviai nebėgo, nematė ir šie mūsų kovotojai kaip gi jie galėtų palikti šeimą, tėviškę ir ieškoti apsaugos svetur.

Tokia dvasinė būklė išvedė mūsų kovotojus į pogrindžo gyvenimą, ir šis kovotojų užsidegimas nenyko, bet stiprėjo metams augant pogrindy. 1947 m. kovo 22 d. pogrindžio leidiny, kovotojai rašo:

"Okupacija. Vergija. Despotiška tironija. Kiek tuose žodžiuose slypi kančios, skausmo, dusinančios merdėjimo tamsos, šlykščiausio žmogaus teisių sutrempimo pikčiausios sauvalės. Lietuva—neregėtas pasaulio istorijoj kapinynas: kapų duobėse guli išniekinti didvyrių lavonai, o ant kapo viršaus rymo prikalti prie vergovės kryžiaus okupanto despotiškomis rankomis gyvieji lietuviai."

"Ar dar yra gyvų lietuvių?"—klausia autorius.

"Gyva yra kovojanti dėl laisvės Lietuva, kovoją laisvės kovotojai-partizanai. Ta kovojanti Lietuva yra gyva—**čia,** kur teka Nemunas ir Vilija, kur vaitoja okupacijoj lietuviai, nes **čia** teka kraujas, nes **čia** gęsta laisvę kovojančių lietuvių gyvybės kaip krintančios žvaigždės, nes **čia** yra milžinų kapai ir jų ainiai. **Čia** yra Lietuva, švari, nuo rietenų, be skaldymosi; tą kovojančią Lietuvą suriša Tėvynės meilė, laisvės ilgesys, ir tikėjimas pergale."

Lietuvos pogrindžio spauda vokiečių okupacijos laiku.
The Lithuanian underground press during the German occupation.

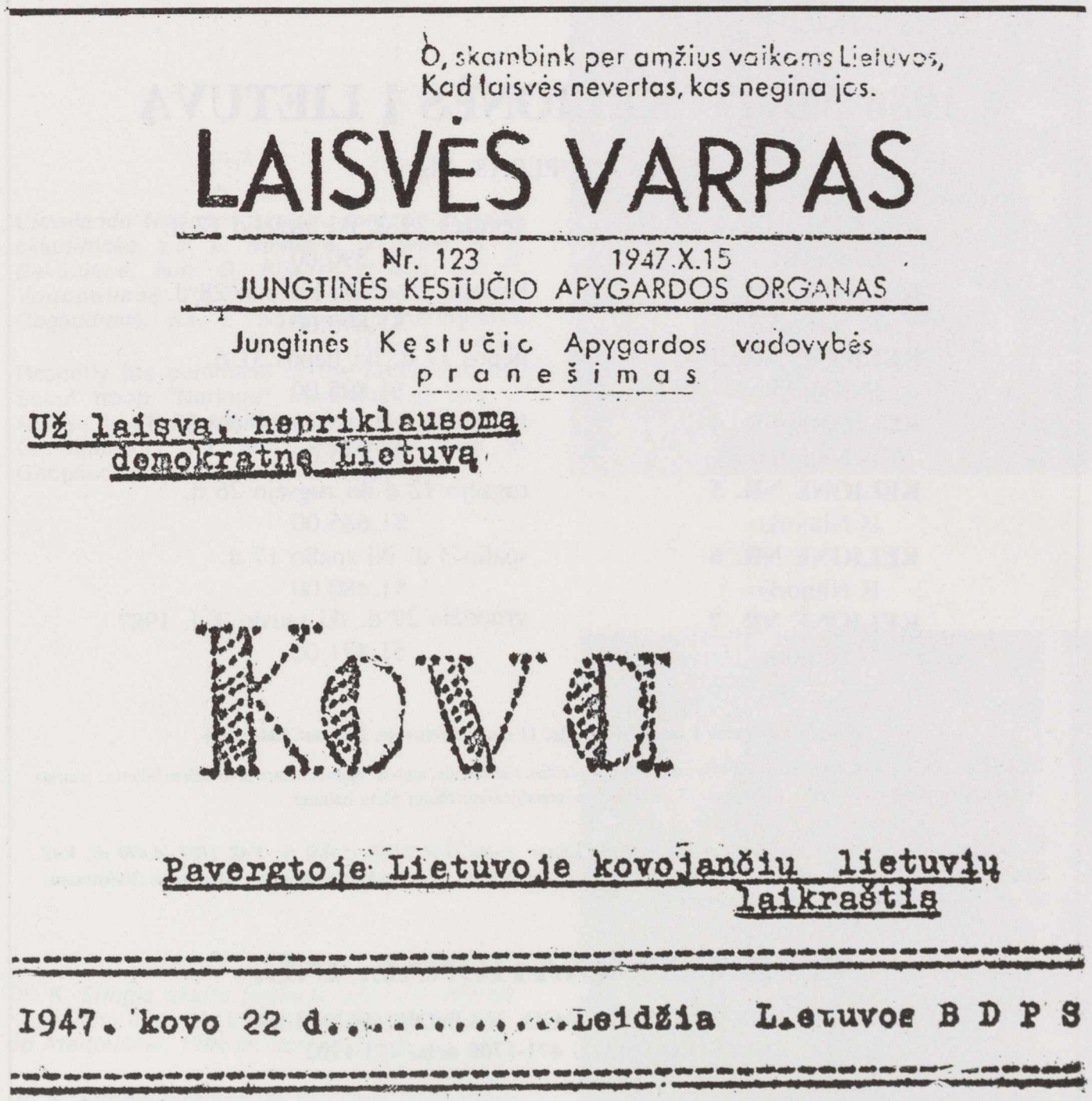

Lietuvos pogrindžio spauda Sovietų okupacijos metu. Dabar tos spaudos žymiai padaugėjo. Populiariausia Katalikų Bažnyčios Kronika.

The Lithuanian underground press under the Soviet occupation. Its activities have increased greatly as exemplified by the Chronicles of the Lithuanian Catholic Church.

Lietuvos Laisvės Armija

POGRINDŽIO KOVOSE ypač iškiliai pasirodė Lietuvos Laisvės Armija su jos organizatorium ir vadovu Karo Mokyklos auklėtiniu Kaziu Veverskiu. Lietuvos Laisvės Armija organizuota daugiausia iš jaunosios karininkų kartos, plačiai išaugus vokiečių laikais, nesijungė į politinius centrus; buvo griežtai pasisakius pasilikti Lietuvoje ir kovoti su okupantu dėl kiekvieno centimetro šventos Lietuvos žemės. Antrosios rusų okupacijos metais L. L. Armija tapo pagrindinė kovos organizacija prie kurios jungėsi visi kiti.

Bet leiskim kalbėt pogrindžio spaudai:

"Ta kovojanti Lietuva susidarė pradžioje iš Lietuvos Laisvės Armijos drąsiųjų kovotojų gretų, pasipildė ryžtingomis laisvės kovotojų eilėmis. Ta kovojanti Lietuva savo milžindarbiais ir negirdėta tėvynės meilės liepsna nušvietė kitiems lietuviams kelius į savo gretas. Kovojanti Lietuva žengia vieninga, drąsi ir tikinti."

Straipsnis baigiamas Bernardo Brazdžionio žodžiais:

"Šaukiu balsu dievų ramovės
Ir jūsų krikšto atgaila šviesia;
Stovėkit amžiais čia tvirti, kaip saulė stovi—
Šaukiu aš, jūsų protėvių dvasia."

Tokiu tat dvasiniu penu gyveno mūsų kovotojai. tačiau jie nepasitenkino vien Lietuvos senovės herojais ir jų išsireiškimais, bet heroizmo pavyzdžių ieškojo ir Graikijos mitologijoj ir Romos poetų bei rašytojų žodžiuose, kur mirtis dėl tėvynės yra įrašyta kaip vienintelis garbingas kelias. Tai yra kelias, kuriame atsistoję kaip Leonidas su grupe kovotojų tarpukalny savo kūnais užvertė kelią priešui į Spartą.

Tautos Golgotos Kelias

DVASIA PERSUNKTA kilnumu buvo

nuolatos puoselėjama mūsų kovotojų eilėse. Ji buvo dar labiau kaitinama žiniomis iš tėvų, iš kaimų, iš miestų, kur rusų persekiojimai siekė ankščiau negirdėtų proporcijų. Kai ištisos giminių šeimos, kai kaimynai, ištisi kaimai buvo siunčiami Sibiran, kai kovotojų tėvai, broliai, seserys buvo kankinami ir žudomi—kovotojai matė tik žūtbūtinę kovą, kovą kurioje nebuvo rodoma jokios vietos atgailai.

Tačiau sunkiausios dienos kovotojams buvo kaip Daumantas rašo "Partizanuos":

"Kūčių naktį ryškiau negu kitados iškilo mums prieš akis mūsų tautos Golgotos kelias. Mintimis skrijame pas artimuosius, į mūsų gimtąsiaš pirkias, kurios dabar buvo sklidinos skausmo besiveržiančio iš už mus besimeldžiančių motinų širdžių. Prisimenam tuos dvidešimt tūkstančių savo kovos draugų, kurių daugelis pasirinko kankinio mirtį, iškeliaudami amžinybėn sutraiškintais sąnariais, sulaužytais šonkauliais, išsukinėtais pirštais, supiaustyta—sudeginta oda . . . Mintimis jungėmės su gyvaisiais kovojančiais draugais, kurie su ginklu rankoj žuvo Kūčių naktį."

Sunkus buvo laisvės kovotojų kelias, gal sunkiausias bet kada sutiktas mūsų istorijoj, mūsų išgyvenimuos, o tačiau pasaulis netiki, kad taip yra buvę, kad taip galėjo būti.

Vardų, veidų laisvei kovotojų eilėse . . . tai sąrašas begalo, neišsemiamas, neužbaigiamas.

Prisiminkime čia tik tuos, kurie savo veiksmais paliko mums neišdildomą, atmintyje įspaustą vaizdą—kovojančio, su ginklu žūstančio Lietuvos kario:

Majoras Bulvičius—sukilimui davęs apipavidalimimą, jo reikšmę. Jis buvo sukilimo dvasia.

Daumantas—kurio vardu didžiuojasi nevienas lietuvių skautų vienetas; ne viena lietuvių šaulių kuopa.

Veverskis—kuris savo užsispyrimu ir gal giliu pramatymu išaugino Lietuvos Laisvės Armiją sudariusią pagrindą 1944-1953 metų lietuvių laisvės kovoms.

Kap. Noreika—kovojęs gen. Vėtros vardu.

Pulk. Vitkus—kovojęs Kazimieraičio vardu.

Ltn. Ramanauskas—kovojęs gen. Vanago vardu.

Kap. Žemaitis—kovojęs gen. Vytauto vardu. Jis vienu laikotarpiu 1949-50 metais buvo išrinktas visų laisvės kovotojų vadu. Maždaug tuopat metu pogrindy buvo suorganizuota krašto vyriausybė ir kap. Žemaitis buvo išrinktas Valstybės Prezidentu. Jį susirgusį rusai surado ir žiauriai nukankino.

Skaitoma, kad žuvo per 30,000 kovotojų vyrų ir moterų. Jie žuvo nes tikėjo į Lietuvą nemarią, į protėvių žemę, į pareigą tėvynei. Jie tikėjo į pasaulio sąžinę, į netesėtus pažadus . . . Mes šiandien švenčiame Kariuomenės Dieną, prisimenam jos kūrimosi ir klestėjimo laikus. Lietuvos laisvės kovotojai miškuose irgi šventė, irgi minėjo Kariuomenės šventę. Jie tada su pagarba minėjo mūsų kariuomenę, jos žygius ir jos vadus. Visad su pagarba prisiminkime juos ir mes.

—Mykolas Naujokaitis

LAIŠKAS

Kalifornia 1986-1-5 d.

Brangus spaudos knygnešiai:

Džiugu paimti į rankas "Lietuvių Dienos" žurnalą, skaityti, vartyti. Popierius gražus, o mintis taip pat labai gražios, pamokančios.

Didelė padėka už anglišką skyrių, nes mišrioms šeimoms labai tinkamas žurnalas.

Linkiu daug laimės ir ištvermės Jūsų ryžtingame darbe.

Įdedu $20 spaudą palaikyti.

—Emilija Mikalonis

GAUTA PARDAVIMUI

Toronto lietuvių 1986 m. kalendorius, suredaguotas Stasio Prakapo. 204 pusl. iliutruota. Kaina $5. Užsakyti L.D. knygyne, 4364 sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Tel. (213) 664-2919.

Lietuvos Nepriklausomybės minėjimas Atstovų Rūmuose

JAV Atstovų Rūmuose Lietuvos Nepriklausomybės minėjimas įvyks vasario 26 d. 3 val. p.p. Invokaciją sukalbės kun. dr. Kornelijus Bučmys, "Darbinino" redaktorius. kurį tam reikalui pakvietė Amerikos Lietuvių Taryba. Minėjimo pravedimu, ALTO paprašytas, rūpinasi Illinois kongresmanas Frank Annunzio.

(ALT informacija)

Gauta iš Lietuvos Katalikų Mokslo Akademijos naujai išleista knyga "Antano Salio Raštų III". (Įvairūs straipsniai. 546 pusl., kaina $35.00 (persiuntimas $2.00).

Gaunama L.D. knygyne.

Reikia knygų? Įsigykite LAV knygyne!

SOL. ALGIO GRIGO VADOVAUJAMOS KELIONIŲ AGENTŪROS

GT INTERNATIONAL

1986 METŲ KELIONĖS Į LIETUVĄ

RŪTA PAUPERAS, Mgr.

KELIONĖ NR. 1 Iš Niujorko	gegužės 29 d. iki birželio 12 d. $1,590.00
KELIONĖ NR. 2 Iš Niujorko	birželio 14 d. iki birželio 28 d. $1,890.00
KELIONĖ NR. 3 Iš Niujorko	liepos 17 d. iki liepos 31 d. $1,895.00
KELIONĖ NR. 4 Iš Niujorko	rugpjūčio 9 d. iki rugpjūčio 23 d. $1,935.00
KELIONĖ NR. 5 Iš Niujorko	rugsėjo 12 d iki rugsėjo 26 d. $1,685.00
KELIONĖ NR. 6 Iš Niujorko	spalio 3 d. iki spalio 17 d. $1,480.00
KELIONĖ NR. 7 Iš Niujorko	gruodžio 29 d. iki sausio 3 d. 1987 $1,471.00

Kelionių maršrutas 1 diena Maskvoje, 11 dienų Lietuvoje, 2 dienos Helsinkyje

(Nakvojant dviese kambaryje), įskaitant visas susisiekimo išlaidas, viešbučius, maistą, operos, teatro arba baleto bilietus, įvairias ekskursijas ir daug kitų priedų. Kelionė nr. 7 suderinta su grandijozinių Naujų Metų baliumi.

Tarpininkaujame perkantiems automobilius (Automobilių kainos: Volga GAZ 24-10—5.600 rb, VAZ 2107—4.470 rb, VAZ 2106—4.130 rb, VAZ 21003—3900 rb, VAZ21013—3.360 rb.), kooperatinius butus, padedame sutvarkyti dokumentus iškvietimams. Informacijų ir visais kelionių reikalais kreiptis į:

G. T. INTERNATIONAL, INC.

P.O. BOX 29163, CHICAGO, ILLINOIS 60629, USA.
TELEFONAI: (312) 471-1700 arba 471-1702

skrendame erdviais FINNAIR lėktuvais

Clevelando lietuvių veikla

Chicagos Grandies šokėjai atvykę į Clevelando Lietuvių Dienas su savo vadove I. Smieliauskiene prie Laisvės paminklo. Grandis atliko programą pašokdami 20 įvairius šokius 1985 m., lapkr. 16 d.

—Foto V. Bacevičiaus

On November 16, 1985 the Lithuanian folk dance group "Grandis" performed at Cleveland's Lithuanian Days festivities. Here the group with their director Mrs. I. Smieliauskas visited the Lithuanian Freedom monument.

Clevelando Neringos skaučių tuntas turi naują skautininkę, v.s. E. Nainienė. Viduryje: S. A. Bakūnienė, kun. G. Kijauskas, S.J., ps. D. Vodopolienė (buvusi tuntininkė), v.s. S. Gegaudienė, v.s. E. Nainienė ir neringietės.

—Foto V. Bacevičiaus

Recently the command of the Lithuanian Girl Scout troop "Neringa" transfered to Mrs. E. Nainys. In the center are: Mrs. S. Bakunas, Rev. G. Kijauskas, SJ, Mrs. Vodopolas, Mrs. S. Gedgaudas, Mrs. E. Nainys, and others.

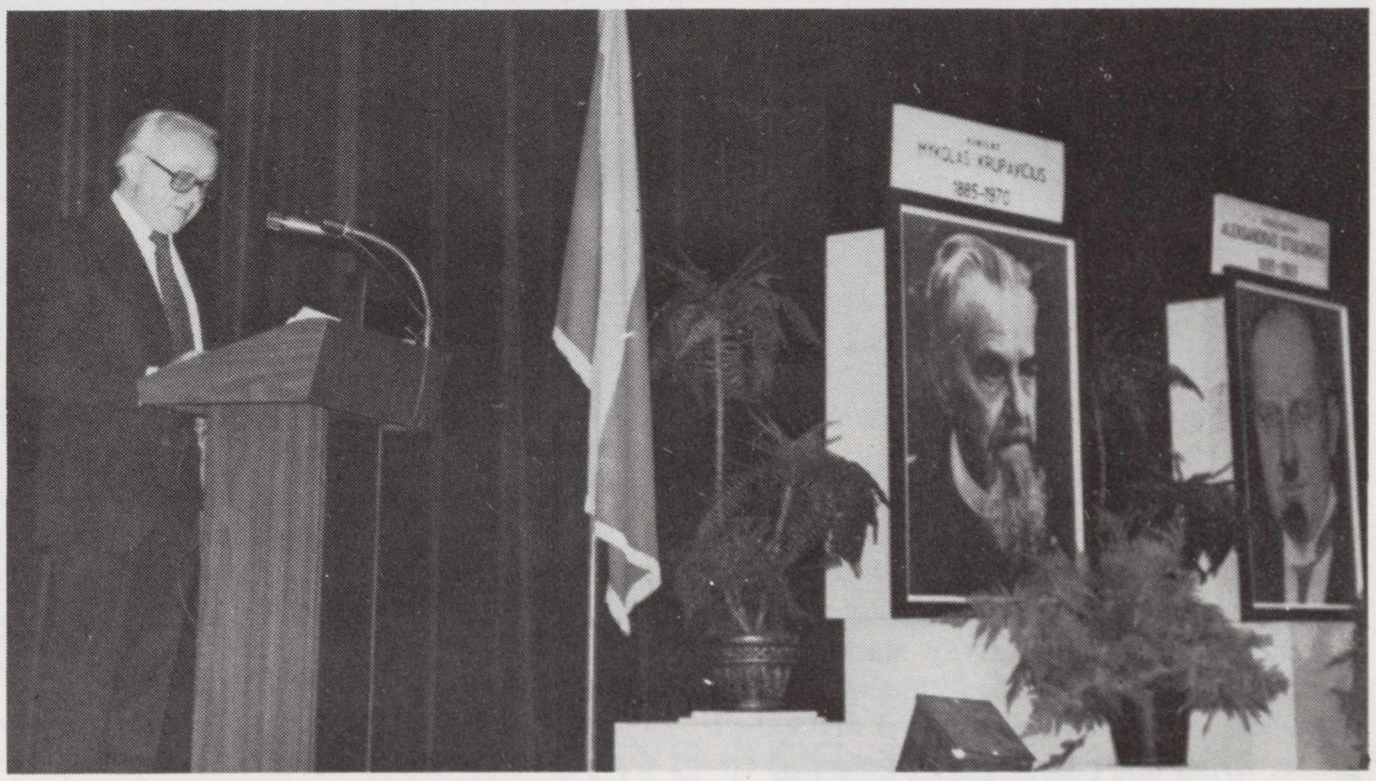

Dr. K. Eringis skaitė paskaita apie a.a. Mykolą Krupavičių ir a.a. A. Stulginskį. Rengė Clevelando Ateitininkai, 1985 m. lapkričio mėn.

—Foto V. Bacevičiaus

Dr. K. Eringis lectures on the lives of Mykolas Krupavičius and A. Stulginskas. Both held positions in the Christian Democratic Party in Lithuania; in addition A. Stulginskas was Lithuania's third president. The lecture was hosted by Cleveland's "Ateitis" chapter.

ENGLISH SECTION

Frank Petrauskas New President of Knights of Lithuania

Frank Petrauskas was born March 14, 1929 in Sykesville, PA, the seventh child of Frank and Mary Balakonis Petrauskas. There were nine children altogether—seven boys and two girls. His father was a farmer and coal miner, so Frank worked on the farm from an early age. He would do his chores, tend the crops and watch the cows when not in school.

Frank attended Sykesville grade school and high school, graduating with honors in 1947. After graduation he went to work for the International Paper Co. in Tonawanda, New York. In December 1948 he enlisted in the Air Force and spent the next four years doing Uncle Sam's bidding, mainly in Okinawa, Japan and Korea. He was a Control Tower Operator and a Radar Operator, attaining the rank of Staff Sergeant.

Upon being discharged, Frank enrolled in the College of Forestry at Syracuse University where he studied landscaping. While still in school he started landscaping part time. This evolved into a full time business known as Frank Petrauskas Landcape Contractor. 1986 will be his 32nd anniversary.

In 1969 Frank won the National Landscape Award, the highest award given by the American Association of Nurserymen, Inc. Frank was one of 15 winners in the entire United States, and received the award from Mrs. Richard Nixon in a White House Ceremony.

Frank has served for 12 years as an officer and director of the New York State Nurserymen's Association and for 10 years for the Eastern Regional Nurserymen's Association. He has also served as chairman of the large Eastern Regional Convention and Trade Show held each January.

Frank married the former Irene Lazor in 1955. They are the parents of six girls and one boy. Five children have graduated from college, all with honors. One child is presently in college and the last is a senior in high school and will enroll at Cornell University, September of 1986.

Frank's parents were both born in Lithuania. His father was born and raised on a farm near Klaipeda. He left Lithuania as a 16 year old and went first to Germany, then to England and then to the United States. His mother was born in a small village near Kaunas and was ten years old when her family came to the United States.

Frank's Lithuanian activity started in his home parish of St. Joseph's Lithuanian Church in DuBois, PA. The pastor was the well known priest, writer and poet, Msgr. Michael J. Urbonas. He was a role model, an inspiration, and was loved by Frank and the other parishoners. He served as pastor from 1915 until 1968.

When Frank returned from overseas duty, he was stationed at Wright-Patterson Air Force Base in Dayton, Ohio. It was at Dayton where he joined the Knights of Lithuania in 1952. That year the National Convention was held in Dayton and he assisted with the convention.

He was inactive while his family was young, but in the mid-1960s he increased his Lithuanian activity. Syracuse had a very small Lithuanian population, there was no church, club or Lithuanian activity. Frank looked through the Syracuse telephone directory and selected what few Lithuanian names he could find. He wrote each a letter and asked them to join him in a good old fashioned Lithuanian picnic. The response was good and that first picnic was the beginning of much Lithuanian activity in Syracuse.

The Lithuanians organized two picnics each year—one Lithuanian and one for the Baltic States; and Frank became chairman of the Baltic States Group of Syracuse. Two years later he became co-chairman of the Captive Nations Council of Syracuse. He still serves in that post.

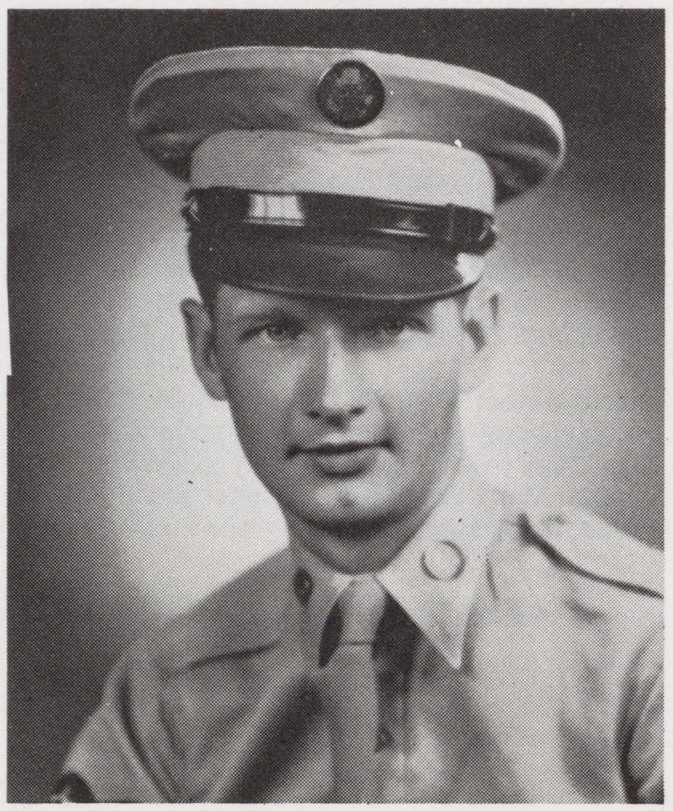

Frank Petrauskas in the U.S. Air Force, 1949.
Frank Petrauskas J.A. valstybių aviacijos tarnyboje, 1949 m.

In 1970 the Syracuse Lithuanians entered as a country in the Festival of Nations and have continued on each year. Along with a beautiful exhibit each year, they are well known for their

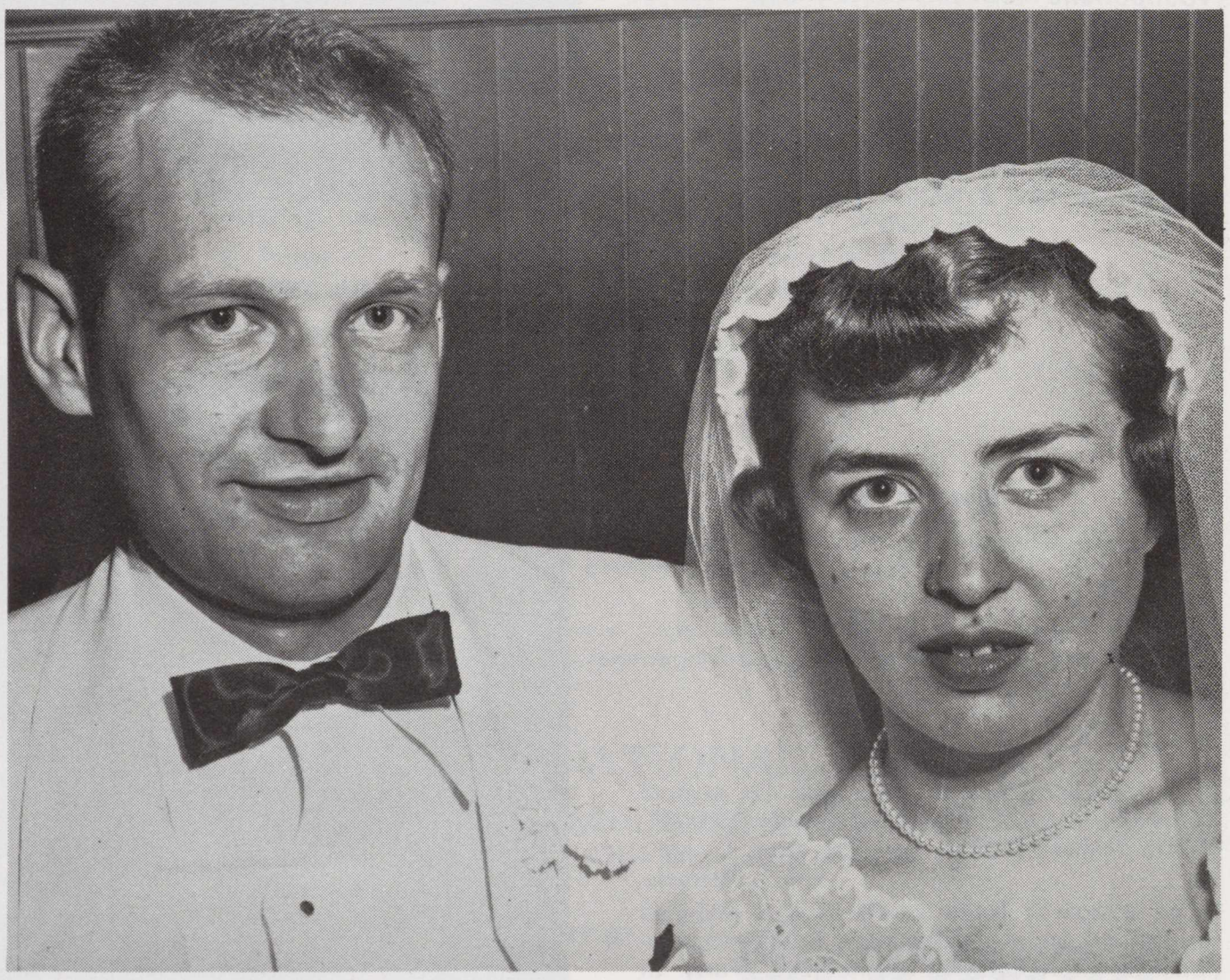

Frank Petrauskas and Irene Lazor were married in 1955
Frank Petrausko ir Irenos Lazor vedybinis portretas 1955 m.

delicious Lithuanian potato pancakes, of which over 2000 are sold. The General Chairman nearly every year has been Frank Petrauskas.

In 1974 a tie-in with the Knights of Lithuania was made. Council 140 Syracuse was born and it received its charter at the 1974 Detroit Convention. Frank Petrauskas has served as its only president. C-140 has been a busy council with an Independence Proclamation signing with the Syracuse Mayor, Independence Masses and Programs, St. Casimir's Masses and Programs picnics and parties. In 1978 Council 140 hosted the K of L National Convention. Over 400 delegates and guests attended from all over the United States, and the General Chairman was Frank Petrauskas.

In 1972 and 1973 Frank had a one-hour radio program, Lithuanian Melodies, on station WSOQ, each Sunday afternoon. Through the program contact was made with more Lithuanians.

Frank reorganized Council 92 Niagara Falls in 1953 and Council 72 Binghamton in 1984. He is presently attempting to reorganize Council 93 Rochester and Council 136 Albany.

Frank has served as 3rd Vice President of the Supreme Council for three years and this year he is serving his first term as President.

When the Russians overran Lithuania during the Second World War, Frank was a youngster watching his cows in the meadows. He vowed then and there that he would do everything within his power to free Lithuania, the land of his parents, from the clutches of the bad, bold Russians. To this day he is still working toward that goal.

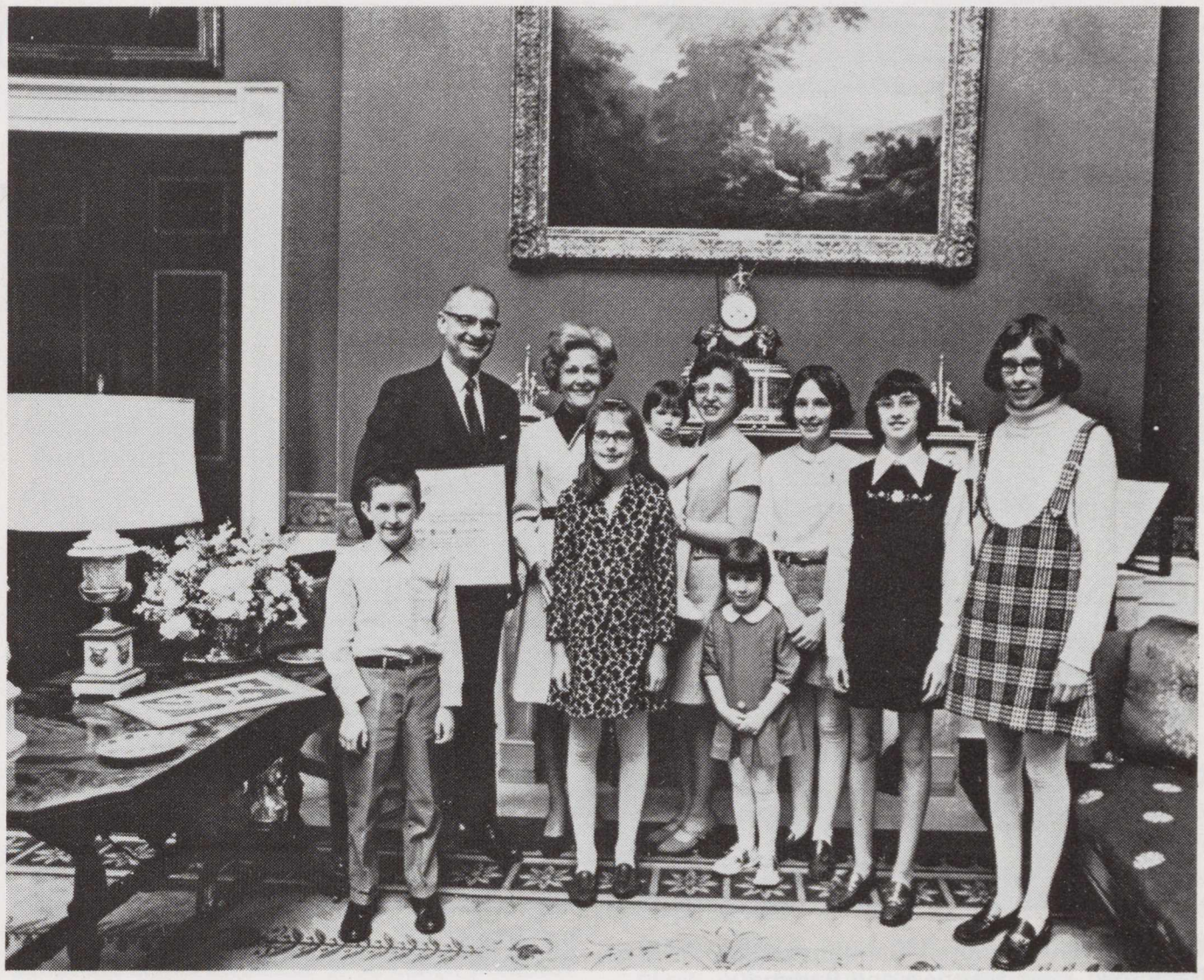

Pictured is National Landscape Award winner F. Petrauskas and family with Mrs. Richard Nixon at the White House, Washington, D.C., February 27, 1970.

Sodų pagrąžinimo atžymėjimą F. Petrauskas gavo 1970 m. vasario 27 d. Nuotraukoje Petrausko šeima su R. Nixoniene Baltuosiose Rūmuose, Washingtone.

Parents of F. Petrauskas, Frank and Mary Petrauskas on their 50th wedding anniversary 1961, Du Bois, Pennsylvania.

F. Petrausko tėvai Pranas ir Marijona Petrauskai, 50 m. vedybų sukakties metu. 1961, Du Bois, PA.

Signing of Lithuanian Independence Proclamation by Syracuse Mayor Lee Alexander on February 16, 1971. Front row at left is F. Petrauskas.

Syracuse, N.Y. miesto meras Lee Alexander įteikia Lietuvos Nepriklausomybės Proklamaciją 1971 m. vasario 16 d. Iš kairės F. Petrauskas, viduryje meras.

PLEASE RENEW YOUR SUBSCRIPTION TO LITHUANIAN DAYS FOR 1986 NOW!

The Petrauskas children, Christmas, 1985. Front row, left to right: Cecilia, Kathleen, Ann and Theresa. Back row: Joan, Matthew and Barbara.

Petrauskų vaikai. Pirmoje eilėje iš kairės: cecilija, Katelina, Ona ir Teresė. Antroje eilėje: Joana, Motėjus ir Barbora.

Knights of Lithuania Convention August 7-11, 1985 at Yale University

The Knights of Lithuania held their 72nd National Convention on the beautiful campus of Yale University in New Haven, CT.

As we arrived and greeted our fellow Knights, the typical "Labas" (Hello) and "Laba ryta"(Good morning) was echoed time and time again.

The summer Yale students were warm and friendly, and wondered what classes we were attending.

The University was a fitting place for our convention, and reflected the 1985 motto, "THE FUTURE IS IN OUR YOUTH."

Our first Mass and the opening of the convention was held in Dwight Hall. The principal celebrant was His Excellency Bishop Paul A. Baltakis, Brooklyn, N.Y. (Bishop for all Lithuanians living in the free world), Rev. A. Contons, Boston, Mass. (President of the Roman Catholic Lithuanian Priest League), Father Balchunas, Putnam, CT, and Father A. Jurgelaitis, O.P., member Council 103 (Spiritual Advisor of K of L).

Bishop Baltakis encouraged Lithuanians to prepare to celebrate the 600th year of Christianity in Lithuania in 1987.

In the evening our "get-together" supper was a success. Traditional Lithuanian food was served and a Lithuanian welcome was abundant.

Thank you Council 50 and Father Karilis.

Our first working session was attended by more than 200.

Mr. John Chervokas (father of the "Don't Squeeze the Charmin" ad) enlightened us with his interpretation of "COLOR ME LITHUANIAN." John said, "The green, yellow and red (colors of the Lithuanian flag) are colors of happiness, growth and passion." John ended his talk with the words, "color us Lithuanians, color us alive."

Our 2nd panel was "Youth Talks Back" and was presented by Paul Strolis, Rita Shevokas and Susan Gudeczaukas.

A Lithuanian philosopher once said, "Elevate the culture and well being of mankind to the highest standards, and we shall leave from our nation a living song, we will make it a thing of enjoyment for ages to come."

Lithuania is not a country of monetary riches or wealth, but will leave in its archives spiritual gifts. Young people should be encouraged to carry on the tradition and heritage of being Lithuanian.

Each Council should encourage our younger generation to participate. Some suggestions were to:

Keep meetings interesting, do not dwell on business

Have a mini-seminar for youth at the National Convention

Decide, do you truly want youth in your organization?

Make time to include youth in your organizational framework.

Our Cultural Night was an array of talent. It was salt and peppered with both the Lithuanian and English languages. The evening was hot, but did not discourage anyone from enjoying the performance.

Wine and cheese were served afterwards.

August 10, Saturday, opened up the Junior Convention and the Jrs. received their convention awards.

Completion of convention business and the adoption of resolutions signaled the end of the convention.

New officers and chairmen were elected: President, Frank Petrauskas; 1st V.P., Algirdas Budreckis; 2nd V.P., Maryte Lepera; 3rd V.P., Elsie Kosmisky; Rec. Sec., Mary Zainzys; Fin. Sec., Helen Skudra; Treasurer, Theresa Trainis; Trustees, Fran Peterson, Paul Strolia; Lithuanian Affairs, Nancy Miro; Cultural, Regina Kot; Ritual, Rita Pinkus, Al Zakarka; Public Relations, Ann Wargo.

The "FRIEND OF LITHUANIA AWARD" was presented to Archbishop John F. Whealon of Hartford, CT. The Archbishop in his written address stated that the struggle against atheistic communism which Lithuanians are waging, and the persecution they are enduring, makes the adjective Lithuanian stand for courageous and faithful.

Our esteemed member Estelle Rogers, Council 12, received the degree of Honorary Member during the banquet. This honor is the highest in the K of L.

Mary York, our Liberty Lady, reported that $575 was collected toward the restoration of the Statue of Liberty.—**Maryte Lepera**

KGB Defector Claims Role As Double Agent

ROCKVILLE, MD.—During his testimony at the Baltic Tribunal in Copenhagen, Latvian KGB defector Imants Lesinskis stated that while serving the Soviets, he also provided intelligence to an unnamed Western power for 20 years. Lesinskis worked for the KGB in various capacities from 1956 until 1978, when he defected while assigned to the United Nations secretariat in New York. "I am not a spy. I never wanted to be a spy. My dream has been to be a writer of history," stated Lesinskis.

Lesinskis' dramatic testimony came at the Baltic Tribunal in Copenhagen on July 25-26, where the Soviet Union was tried for crimes against the Baltic states. The Baltic World Conference, representing the free people of Estonia, Latvia and Lithuania brought charges of illegal occupation and annexation, ethnocide, and human rights violations against the USSR.

A verdict presented July 26 entitled "The Copenhagen Manifesto" concluded that "severe" injustice has been and is being done to these peoples by the Soviet Union." One of the five judges, Per Ahlmark, former Deputy Prime Minister of Sweden, demanded that Western democracies use the Manifesto to raise the Baltic issue in world forums. He urged moral responsibility quoting Nazi concentration camp survivor Eli Wiesel: "Silence never helps the victim, but always the murderer."

KING MINDAUGAS AND THE COMING OF CHRISTIANITY

by HYPATIA V. PETKUS

Notes On An Anniversary

Lithuanians all over the world are preparing to mark the anniversary of the Christianization of their nation. They were one of the last peoples of Europe to relinquish paganism; they accepted the new religion in degrees over a long period of time. Many Lithuanians worshipped the forces of nature amid their sacred oak groves well into the times of the Renaissance, especially in the northwestern province of Samogitia. In the mid-sixteenth century, the Reformation came in from Western Europe; initially, it was Calvinism which enjoyed great success and not Catholicism. Perhaps this was because the Roman Catholic faith was even newer and not yet rooted in the popular consciousness.

The date when Christianity was officially accepted in Lithuania is one that is hard to establish. Ecclesiastical authorities of the Roman Catholic church are now urging that commemoration take place in 1986. This would mark 600 years since Grand Dukes Vytautas and Jogaila, cousins and dual rulers of the kingdom, accepted the faith along with many of their subjects. Later, as a consequence of the marriage of Jogaila to Queen Jadwiga of Poland, came the mass baptism of thousands in 1387. The stubborn Samogitians were not among them. A good 30 years later, they were baptized (en masse), reortedly due to the personal efforts of Vytautas. To the diocese of Vilnius, established in 1387, was added the diocese of Samogitia: these two dioceses comprised the Roman Catholic domain. (If this sounds understated, it must be remembered that Lithuania's territories were extensive at this time and had within it boundaries peoples of other nationalities and of other faiths, notably the Greek Orthodox Slavs, the Moslem Tartars, and some Jews as well.) By the end of the fifteenth century, there were over 100 Roman Catholic churches in Lithuania and the process of Christianization was not over yet.

The selection of the year 1386 as an anniversary is not to everyone's satisfaction. Actually, the first glimmering of Christianity reached the country much earlier, in the days of King Mindaugas, who was baptized in 1250 with his family and numerous supporters. Some people feel that this date too, merits commemoration. The deeds of this ruler and statesman should not be eclipsed in the celebrations planned for 1986. Mindaugas was the first to unify his nation and the first to open it up to influences of the Western world. He was the first to receive the royal crown from the Pope of Rome. In his time, the Christian faith penetrated not from neighbors to the South and West, but from the North—the German Order of Knights of the Sword established in Riga. after the death of Mindaugas, Christianity declined and never regained this degree of strength again even with the efforts of the crusadng Germans.

A second Order, the Knights of the Cross, was established in East Prussia. This Order was particularly ferocious in its conquest of territory; pagans and their lands were put to fire and sword. Lithuanians resisited their rule (and of course, their religion) for many decades.

Eventually the blandishments and promises of the Poles succeeded where the brutalities of the German Knights had failed. The rulers of Lithuania of that time—Vytautas and Jogaila—were statesmen of high caliber, perhaps comparable to the statesmanship of Mindaugas. Acceptance of the new faith and baptism of their subjects was a political matter for them. Indeed, it was made a condition of Jogaila's marriage to the Polish Queen. This contract had monumental consequences on Lithuania's future history. It forced close ties between Lithuania and Poland in the form of a dual kingdom. Ever since, Lithuanians, greatly outnumbered by the Poles, have had misgivings about the undue influence of so-called Polonization. That such an important event as baptism was received via Poland is not universally rejoiced. When the same anniversary was celebrated in 1886 at a joint assembly of Lithuanians and Poles in the United States, some voices rose in protest. One noted leader, Dr. J. Šliupas, courageously declared his disaproval of celebrating an event which had had such damaging (i.e., Polonizing) consequences for the nation. Now, 100 years later, some of his compatriots still share these sentiments.

Hopefully, during the celebrations of 1986 the achievements of King Mindaugas will not be forgotten. While he accepted the Faith from the German Knights, he seemed to have had the foresight to reject their influence. Instead, he established relations directly with Rome. The diocese he instituted in Vilnius was accountable to none other than the Pope himself. That Pope, Innocent IV, held him in high regard, referring to him in correspondence as "filius specialis Sanctae Romae ecclesias" (special son of the Church). Popes after him called Mindaugas "claras memoriae Mindota" (Mindota, or Mindaugas, of illustrious memory).

Many questions remain unanswered about the Mindaugas heritage. A closer study of documents in the Vatican archives might shed light on questions such as the fate of this early Vilnius diocese and of its first bishop—the man named Christian who was chosen for the post by the King. Also, what became of the band of monks and missionaries who were invited to come and spread the new faith? Is it true that no Christians were left in the country after the death of Mindaugas? Foremost historians of missionary activities report that the Franciscan and Dominican monastic orders were found to be active in Lithuania shortly after Mindaugas' death. Later rulers, especially the Grand Duke Gediminas summoned these orders to Vilnius and their activities are said to have continued right up to the time of the Vytautas-Jogaila mass baptism.

Mindaugas' stature as a national figure has inspired many writers of history, as well as of fiction. There have been poems, novels, and plays not only in the Lithuanian language. Works appear in German, Russian and Polish as well. The rather shadowy circumstances of his death (presumably assassinated in 1263) have interested several playwrights. The real motives for the murder, whether religious, dynastic, or purely personal, remain open to speculation. There is ample material here for a genuine mystery.

No authentic portraits of this King are known to exist and artists have had to use their imagination. In Independent Lithuania (before the Soviet invasion of World War II), Mindaugas was honored in postage stamps, commemorative coins, statues, monuments, and paintings. During the anniversary years of the 1950's, renowned Lithuanian artists participated in a competition to portray the coronation of Mindaugas, 1253. Not surprisingly, the prize was won by the famed Adomas Varnas titled "Patriarch of Lithuanian artists" then living in Chicago, Ill. His huge oil painting is vibrant with color and action and depicts an audience of over 100 garbed in early medieval costumes. This picture has been reproduced often in various publications. The author of a forthcoming book on Lithuania by a Spaniard is planning to use the painting on the jacket cover. And so, some of the renown of Mindaugas may spread to the Spanish-speaking world.

Old engraving "Baptism of Lithuania" from the Book of Minnster, 1572

Confidential Soviet Documents Show Church Persecution

A confidential how-to manual produced by Soviet authorities in Lithuania gives the first-ever graphic look at persecution of Christian churches and Jewish congregations behind the Iron Curtain.

A 24-page manual, clearly marked "confidential" "For Official Use Only," and "Not For Publication" was discovered in Lithuania and smuggled out of the country prior to coming into the possession of The Andover News.

The documents are broken down into five main parts, analysts say, including:

- Directives for monitoring church activity and religious groups in the Soviet Union.
- Classified information on church attendance and religious "problems."
- Dealing with transgressors of established Soviet rules.
- An "action list" against 10 clergymen approved by church authorities, but not formally registered with government officials.
- A comprehensive log, apparently for use by the KGB, the Soviet Secret Police, containing a listing of 43 church services monitored by Soviet Authorities. The log contains the names of the clergymen, their churches and locations, along with a synopsis of what they individually stated in their sermons.

Harsh restrictive rules on operation of churches were originally approved by the Lithuanian Soviet Socialist Republic on September 20, 1974, and apparently are currently in use, based on records in incident reports to the Lithuanian Catholic Religious Aid and Congressional investigators over the past two and one-half years.

The log of church activity begins January 30, 1983, in the city of Biržai, where Father B. Bulika urged parishoners to pray for two other priests who were framed by the KGB and were sentenced to long prison terms.

The log's most recent entry was on Christmas Day, December 25, 1983, when Father A. Beniusis urged soon-to-be-married couples to learn Christian practices and the Sign of the Cross, in a sermon in Taurage.

The early pages of the documents called on authorities "constantly to observe the activities of the religious organizations and the clergy" and lists the following activities as being prohibited:

"BANNED: activities unrelated to satisfying the religious requirements of believers, use of believers' prayer meetings for speeches opposed to the interests of Soviet society, incitement of believers to avoid carrying out their civic duty, or participation in state, cultural and societal life;

"BANNED: charitable activities, using funds left in its care for establishing mutual benefit funds; organizing rest centers for giving material assistance to the believers and other religious associations;

"BANNED: organizing special meetings, small groups, courses and the like, in which people are taught religion, as well as organizing special religious and other affairs for minors;

"BANNED: publications and dissemination of religious and other literature in contravention of regulations set down for this matter, as well as any other publications urging believers not to carry out Soviet law or civic or societal obligations;

"BANNED: arranging excursions, recreational evenings, installing playgrounds and athletic fields, establishing libraries, reading rooms or museums, organizing societies, athletic contests and artistic initiatives, organizing any meetings not in connection with religious ceremonies or, even though connected with them, forbidden by law;

"BANNED: establishing so-called "holy places" or organizing excursions of believers to these places;

"BANNED: organizing or taking up compulsory collections or tithing believers or setting compulsory membership or other dues for the use of religious associations, ministers of religious associations or for other purposes;

"BANNED: allowing ministers of religious associations without permission of the city or region executive Committee to carry out religious ceremonies in religious associations and which have not been registered."

(From THE ANDOVER NEWS, VA)

JBANC Mounts Baltic American Campaign Not to Forget Miroslav Medvid

The Joint Baltic American National committee (JBANC) is urging Baltic Americans to write their Congressman and Senators regarding the Miroslav Medvid defection attempt. JBANC is pushing for further investigation and immediate dismissal of the State Department, White House and Immigration and Naturalization Service (INS) officials who ignorantly mishandled the Ukrainian sailor's defection attempt.

"JBANC is outraged at such incompetence and lack of professionalism on the part of the U.S. government officials. The U.S. has sent a very dismal signal to all of those hoping to escape Soviet oppression. As a result, America has once again been embarrassed before the world," asserted Gunars Meierovics, JBANC Chairman.

The Baltic-American community is urged to write their elected representatives demanding further investigation and immediate dismissal of the State Department, White House and INS officials involved. There are still many unanswered questions in the Medvid case which directly affect U.S. policy toward the Soviet Union and other communist countries. By pressing this issue we can keep the case alive and affect future U.S. actions in similar defection attempts.

"The U.S. government officials who decided to return Mr. Medvid to the U.S.S.R. have guaranteed him a 10 year prison sentence, if not death! The proposed demotion of the two border agents is an insult not only to all Americans, but a betrayal of all our principles of liberty and freedom—the beacons of hope for the enslaved peoples of the world," stated Mani-Ann Rikken, JBANC Estonian representative.

20 SENATORS URGE REAGAN TO INTERCEDE FOR GAJAUSKAS

The persecution of Balys Gajauskas was emphasized in a letter on July 19, 1985, to President Reagan by 20 U.S. Senators. They urged Reagan to take advantage of the forthcoming summit meeting with Gorbachev "to address the Soviets' persecution of Jews, Christians, and other religious believers." The release of Gajauskas, Sakharov, Shcharansky, and other prisoners of conscience "would be a welcome step toward improving Soviet-American relations."

(From ELTA, October, 1985)

Faith Survives in Lithuania

Lithuania is a small nation—about the size of West Virginia—between Poland and the Soviet Union. It is dotted with over 3000 lakes formed in the Ice Age which are known as the "eyes of Lithuania," it has a dense forest abounding in game and 2000-year-old oaks, it has 60 miles of maritime coast where with the autumn wind—the "amber wind"—the waves of the Baltic Sea toss ashore pieces of amber. A predominantly agricultural country, Lithuania is a major producer of linen, sugar beets, potatoes, meat, milk, fish, and peat.

Lithuania's civilization dates back to 18,000 years before Christ. Neither Slavic nor Germanic, its people can boast of being the most direct descendants of the Indo-European family. The Lithuanian state was formed in 1251 A.D. and became a Christian country in 1386. During the next 500 years the country was divided and occupied many times by Russia, Prussia, Poland, and Germany. But national pride prevailed and in 1918 Lithuania finally declared its independence.

SIMAS KUDIRKA

We still have a few books left on the Simas Kudirka story, "Day of Shame" by Algis Rukšėnas. 368 pages, illustrated. Reduced price of $7.

Also "Simas" by Jurgis Gliauda, 120 pages. Reduced price of $4. Send check to:

LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029

Lithuanian City's Rich Jewish History Is Buried in Postwar Reconstruction

By ANTERO PIETILA
Moscow Bureau of The Sun

VILNIUS, Lithuanian S.S.R.—There was a time, not so long ago, when this capital was *known as the Jerusalem of Eastern Europe.*

For more than three centuries, until the late 1930s, it was the largest Jewish printing and publishing center in the world, the residence of famous Talmudical scholars, a town of such an active cultural life that its artists and theatrical groups toured abroad.

"You are a Psalter spelled in clay and iron, a prayer in every stone—every wall," poet Moyshe Kulbak once wrote of his beloved Vilnius.

Today — 44 years after Hitler launched his attack on the Soviet Union, which had annexed Lithuania — virtually all traces of this city's Jewish past have disappeared.

Only one synagogue still operates. It seems to be in poor repair and its congregation is so small that no weekday prayers are held.

The old town, where the Jewish quarter once existed and which during the Nazi occupation was turned into the ghetto, now is the focus of much restoration activity.

However, as ghetto houses damaged in the war are being restored, the area is being given a new history that has no place for its Jewish past.

The names of many of the old cobblestone streets—such as Rabbi Mailes lane, Gaon street and German street—have been changed. Jewish street itself now is named after Pavel Antokolsky, a Soviet Russian poet.

During World War II, some 50,000 Vilnius Jews—along with more than 100,000 Jews from the countryside—were herded into Nazi extermination camps.

After the war, "the most dubious place of honor in denying the Jewish past in Vilnius was attained by the Soviets," writes Leyzer Ran, whose two-volume illustrated history of the city's Jewish community was published in the United States in 1974.

It was the Soviets, Mr. Ran points out in his book, who in 1949 closed a state museum of Vilnius Jewry that they had opened five years before, and a monument erected to the survivors of the ghetto was dynamited in 1952.

"I haven't heard of that," said Edvardas Juozenas, deputy director of a state organization supervising religious activities, when asked about the museum.

"Never heard of it," echoed a Vilnius-born guide for Intourist, the Soviet travel organization.

That even locals are unaware of the city's Jewish past is not surprising. Many contemporary histories and guide books published here do not mention it at all.

At its largest, Vilnius's Jewish community accounted for one-half of the population of the city, which was an important gateway to both Russia and Poland.

At the center of the spiritual life was the greatest scholar of Eastern European Jewry, the Gaon—"the genius." Not only were religious works published under his auspices, but even Euclid was translated into Hebrew.

According to professor Ben-Zion Dinur, of Jerusalem, Jewish Vilnius was largely a workers' community

"Besides the artisans customarily found among the Jews of Eastern Europe—tailors, furriers, hat makers, painters, shoemakers, harness makers, printers, bookbinders—one could find there many laborers of less usual types: potters, drivers, masons, glaziers, roofers, bricklayers, ditch diggers, chimney sweeps, street cleaners and general unskilled labor.

That community produced both ardent Zionists and socialists. The former opposed a plan to resettle Jews in Uganda and demanded free access to Palestine. The latter split into several factions, with Communists fighting for nothing short of a worldwide revolution.

Vilnius's Jewish community began declining during the 1910s and 1920s, when large-scale emigration resulted in an exodus to the United States as well as to South Africa. Indeed, many Jewish Baltimore families trace their roots to Lithuania.

From THE SUN (Baltimore, MD)
June 15, 1985

Lithuanian Youths Urged to Refuse Service In Afghanistan

The following appeal by **Lietuvos Jaunimo Sąjunga** (The Lithuanian Youth Association) was published in the 2nd issue of the underground periodical **Juventus Academica** (1985):

"It has been five years now that our peers are senselessly perishing in Afghanistan, as they fulfill the so-called 'international duty' as members of the 'limited contingent of the Soviet armed forces'—in reality, becoming murderers and punishers, killing innocent people of a sovereign state, burning down its villages and cities.

'We risk to become the shame of the entire humanity! Therefore, the board of the Lithuanian Youth Association emphasizes—on the basis of the Universal Declaration of Human Rights, an ethical document, and guided by our conscience, let us boldly refuse to take the military oath and let us not be cowardly tools of the occupying power.

"As we write these words, we feel that we speak in the name of the hundreds of thousands of murdered outstanding sons of Lithuania—of guerillas and deportees, of the heroes of our independence wars—who represent our youth.

"Live, fight, work in such a way, as if the fate of our fatherland depended on you alone!"

(From ELTA, October, 1985)

President Reagan Salutes Lithuanian "Chronicle"

The Chronicle of The Catholic Church in Lithuania, the country's most prestigious underground journal, was the recipient of this year's **Baltic Freedom Award,** presented on October 5 by the Baltic-American Freedom League in appreciation of the journal's efforts "in support of the struggle for the freedom and independence of the Soviet-occupied nations of Estonia, Latvia and Lithuania."

In a message to the participants at the League's annual awards banquet, dated October 3, U.S. President Ronald Reagan said:

". . . Having witnessed the scourge of totalitarianism in your beloved homelands, you have a special appreciation of the freedoms which all too many of us take for granted. Paramount among these freedoms is religious liberty. The human spirit was fashioned by the Creator to express itself in freedom: freedom to worship, to dream, to hope and to build. The innate human yearning for God cannot be stifled indefinitely.

"The spirit of St. Casimir lives on among the Lithuanian people, a spirit of courage and faith. I am confident that this shining spirit, reflected in every page of your "Chronicles" will ultimately prevail over the darkness of tyranny. A kindred spirit sustains the hope of all the Baltic peoples for the freedom and national dignity to which they have every right . . ."

(From ELTA, October, 1985)

A Slight in Russia, A Knight in Lithuania

. . . reads the headline in the Orange county Register (October 19, 1985). Chorale and orchestra director William Hall from Whittier, California is certainly one who will never confuse Lithuania with Russia after his musical tour experience this summer. Two of only five scheduled concerts—in Stockholm, Helsinki, Leningrad, Moscow, and Vilnius—were abruptly canceled without explanation. Guess which two! By contrast, the Lithuanians warmly received the conductor and bestowed the honor of "knighthood" on him.

Hall was knighted by "the head of the city government" (of Vilnius) after the 104-member chorale performance. He describes the experience: "What they do is lay a long sash on you, tie both sides and say something in Lithuanian—that you've just received the Order of Vilnius." Hall's recollection of "Russia," on the other hand, consists not only of the rude cancellations but also of filthy trains and bugged rooms. "We were bugged and they admitted it; they were trying, in a sense, to scare us," he is quoted as saying in the article.

Hall's repertoire of classical pieces includes Handel's "Messiah," Britten's "War Requiem" (scheduled for May 31, 1986, at UCLA's Royce Hall), and Verdi's Requiem.

GARBĖS PRENUMERATOS

I. ir K. Aižinai, Chicago, IL
A. Andriušis, Dorchester, MA
P. Aras, Santa Monica, CA
Rev. J. Bacevičius, Kintyre, ND
H. S. Bajaliai, Los Angeles, CA
G. Balanda, Warren, MI
E. Balceris, Santa Monica, CA
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
A. Balcytis, Chicago, IL
V. Barkus, Omaha, NE
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
P. Beltran, Montebello, CA
Rev. A. Bertašius, Patterson, NJ
V. Bieliauskas, PhD, Cincinnati, OH
A. Biliūnas, Lake Park, FL
A. G. Brazėnas, Royal Oak, MI
J. Briedis, W. Bloomfield, MI
R. Bužėnas, Los Angeles, CA
V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
J. Čiurlionis, Phoenixville, PA
Rev. V. M. Cukuras, Putnam, CT
St. Daugėla, Santa Monica, CA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Vysk. A. L. Deksnys, Vokietija
A. Dičius, Santa Monica, CA
Inž. A. Didžiulis, Columbia
V. Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
A. Drukteinis, Bedford, NH
J. Dženkaitis, Glendale, CA
East Cambridge Branch Library, MA
B. Gajauskas, Santa Monica, CA
A. Galdikas, Los Angeles, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
J. Girevičius, Ont., Canada
K. Gogelis, Redford, MI
A. Grigas, Chicago, IL
I. Gurčinas, Los Angeles, CA
Dr. V.Gutauskas, Venezuela
P. Gylys, Olympia, WA
R. Janowska, Norristown, PA
V. Janušonis, Dousman, WI
E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
E. Jonušas, Omaha, NE
Inž. A. Jonynas, Pacific Palisades, CA
Dr. J. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
J. Karmuza, Waterbury, CT
K. Karuža, Los Angeles, CA
Dr. S. Karuža, Rolling Hills, CA
J. N. Kiaušas, Harrison, NJ
Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
Dr. Alf. Kontvis, Westminster, CA
Dr. J. S. Kriaučiūnas, Putnam, CT
J. Kregždė, Cincinnati, OH
Dr. L. Kriaučeliūnas, Lockport, IL
Rev. J. Krivickas, Cohoes, NY
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
S. Kudokas, Santa Monica, CA
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
L. Lengnikas, Hamilton, Canada
J. Levickas, Palos Verde, IL
G.T. Levinskas, Creve Coeur, MO
E. Likanderis, Chicago, IL
J. Lukas, Orange, CT
K. Majauskas, Chicago, IL
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto, Canada
Inž. V. Mažeika, Park Ridge, IL
A. ir L. Mažeikos, Marina del Rey, CA
V. Mileris, M.D., Livonia, MI
A. Milius, Santa Monica, CA
J. Mitkus, Los Angeles, CA
J. Mulokas, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NV
A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
M.L. Namikai, M.D., Glendora, CA
A. Pakalniškis, Hamilton, Ont., Can.
Rev. T. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Palubinskas, New York, NY
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
F. Petrauskas, Syracuse, NY
J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
J. Pleinys, Hamilton, Ont., Can.
P. Pranis, Vista, CA
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, NY
Rev. dr. P. Ragažinskas, Central, NM
St. Radžiūnas, Omaha, NE
G. W. Radvenis, Los Angeles, CA
Kun. V. Radvina, Clover Valley, CA
Inž. J. Rasys, Cambridge, MA
K. Raudys, Toronto, Ont., Can.
K. R. Ražauskas, Dearborn Hts., MI
Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
A. Rugys, Lantana, FL
Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
R. Sakas, Glendale, CA
M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
C. Sarpalis, Baltimore, MD
D. Schmutzer, Glendale, CA
C. Shimkus, W. Hartford, CT
M. R. Shalins, Woodhaven, NY
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir. J. Sinkiai, Santa Monica, CA
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
F. Speecher, Los Angeles, CA
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
E. Stirbys, Santa Monica, Ca
R. Stirbys, Philadelphia, PA
D. Surantas, Rockford, IL
Inž. J. Talandis, Olympia Fields, IL
Talka Credit Union, Hamilton, Canada
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiškus, Collinsville, IL
A. Trainis, Richmond Hill, NY
T. K. Trečiokas, NJ
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg, FL
A. Uždavinys, Canton, MI
O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
A. Vaitkus, Bellville, IL
A. Vakselis, Richmond Hills, NY
Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY
V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
A. Vitėnas, Middletown, NJ
J. Vitėnas, Washington, D.C.

"Lietuvių Dienų garbės prenumeratoriais skelbiami, kurie kasmet prisiunčia po $35.00.

EXPO '86

Suinteresuoti lietuviai vykti į EXPO '86 parodos, kuri įvyksta Vancouver, Britų Columbijoje, Kanadoje. Atvykstantiems lietuviams palengvinti butų suradima yra sudaryta butų sąrašai privačiai pas lietuvius už neaukštas kainas.

Suinteresuoti prašom rašyti

ED GUMBELIS
14309 Green Crest Dr.
Surrey, B.C., Canada U4A2H7
arba skambinti 1-604-536-9771

Lietuviai kaliniai tarptautinio P.E.N. Klubo pranešime

Devyni lietuviai išvardinti P.E.N. Klubo kalinamų rašytojų komiteto pranšime, kuris buvo svarstomas sausio 12 d. New Yorke prasidėsiančiame tarptautinės rašytojų organizacijos suvažiavime: konclageriuose laikomi Liudas Dambrauskas, Gintautas Iešmantas, Vladas Lapienis, Viktoras Petkus, Vytautas Skuodis ir Balys Gajauskas. Ištrėmime esantys Antanas Terleckas bei Povilas Pečeliūnas; ir prievartinėje psichiatrinėje uždarytas Algirdas Statkevičius. Komitetas rūpinasi ir žurnalistų bei savilaidos darbuotojais.

Kaikuriuos šių kalinamų rašytojų bei žurnalistų savo garbės nariais yra priėmę įvairių valstybių P.E.N. centrai. Taip Algirdą Statkevičių yra "įsūnijęs" Filipinų ir Norvegijos centrai, Antaną Terlecką—Kanados ir išeivių rašytojų centrai, Viktorą Petkų—Škotijos, ir Vytautą Skuodį—Norvegijos centras.

Balys Gajauskas pranešime minimas kaip vienas tų kalinių, kurių sveikata šiandien pavojingai pašlijusi. Jo žmonai pagaliau buvo leista su juo pasimatyti gegužės antrą dieną, bet juodu skyrė stiklas ir jam nebuvo leista paliesti žmonos ar dukrelės, kurią ji buvo atsivežusi į konclagerį. P.E.N. Klubo komitetas yra gavęs Gajausko 1982-ais metais parašytą ir Vakarus neseniai pasiekusį straipsnį apie taiką. Dėl to straipsnio pasirodymo užsienyje, jam buvo uždrausti pasimatymai.

Anot pranešimo, gauta naujos informacijos apie lietuvį mokslininką ir autorių Liudą Dambrauską. Jis 63 metų amžiaus, jau 40 metų serga džiova, ir buvo paguldytas į ligoninę su širdies liga. Jo "nusikaltimas"—rašymas memuarų apie savo išgyvenimus Stalino konclageriuose ir anoniminių straipsnių spausdinimas lietuvių savilaidoje. Dambrausko memuarai, pavadinti "Gyvenimo akimirkos," apima 53 sąsiuvinius ir 750 mašinėle rašytų puslapių. Teismo metu, Dambrauskas kreipėsi į savo vaikus, kurie buvo salėje. Jis paprašė teisėjų, kad jie jį išteisintų arba nuteistų sušaudyti, nes lėta mirtis žiauresnė už staigią. Tai pareiškęs, jis apalpo.

Kalinamų rašytojų komiteto pirmininkas, anglų autorius Michael Scammell, informuoja, kad nuo paskutiniojo pranešimo, pasiruodžiusio birželio mėnesį, rašytojų ir žurnalistų padėtis dar pablogėjo. Jų persekiojimu ypač pasižymi Kuba, Iranas, Sovietų Sąjunga, Turkija ir Vietnamas. "Mūsų pašaukimas," rašo Scammell, "Ypač kaikuriuose pasaulio dalyse, labai pavojingas; mūsų paskirtis—budėti ir sistemingai reaguoti."

(ELTA)

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai
4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510
——— ir ———
2616 W. 69th St., Cicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734
Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgalės aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:**

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

GINKIME LIETUVIŲ TEISES

Nepamitrškite savo aukos Lietuvių Teisėms Ginti Fondui

Prašome pasinaudoti šia atkarpa. Čekius rašyti "Lietuvių Teisėms Ginti Fondas" (arba "American Lithuanian Rights Fund, Inc.") ir siųsti adresu; 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Auka Lietuvių Teisėms Ginti Fondui.....US.....

Pavardė, vardas.....

Adreses.....

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y.—"Darbininko" adm-ja
So. Boston, Mass.—S. Minkus
Chicago, Ill.—Balys Brazdžionis
"Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—J. Zilionis
Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library
Los Angeles—P. Domkus
Putnam, Conn.—Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas
Lewisham—Msgr. P. Butkus

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.
Šie laikai **vasaros** metu. **Žiemos** metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

Naujai išleistą plokštelę

TU MAN VIENA

įdainuota

LOS ANGELES VYRŲ KVARTETO

Galima užsisakyti per

LIETUVIŲ DIENAS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029

Kaina: $10 plus $1 pašto išlaidams

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio popietėmis 3:15-4:00
WBMD—740 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų** girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto **Boston, Mass.—WLYN—1360 bangos AM** programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka. Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas, ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų, plokštelių ir lietuviškų suvenyrų.
71 Faragut Rd., So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-2515

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Radijo Šeima
šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 val ryto iki 9:30 val. ryto
Visos programos iš
WBMX stoties 1490 AM banga
Programos vedėja:
Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: 778-1543

LIETUVOS AIDAI
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
6955 S. Campbell Ave.
Chicago, IL 60629 Phone: 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
11110 AM banga, WTIS stotis
veda **KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ**
Rašyti **6955 S. Campbell Ave.**
Chicago, IL 60629
Telefonas (312) 778-5374
Atstovas St. Petersburge—A. Česnaitė
Tel.: (813) 367-6304

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 m
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

- - -

Dvisavaitinė religinės minties programa
GYVENIMO VARPAI
sekmadieniais 6:30-7:00 val. ryto
WRMR AM 850
Kun. G. Kijauskas, S.J.
18022 Neff Rd., Cleveland, Ohio 44119
Telef. (216) 531-4263

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013
WPON—1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val.
Programos vedėjas **Algis Zaparackas**
Bendradarbiai:
Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas **A.Dragūnevičius**
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Longinas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo val. girdima kas penkt. iš WEVD stoties New Yorke, nuo 10-11 v.v. 97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas sekm. nuo 2:05 iki 3:00 val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties 89.5 FM — banga
Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"
Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Girdima sekmadieniais 7:00-7:30 val. ryte iš KXOW radijo stoties, 1420 AM banga.
vedėja ir pranešėja
Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rūta Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda
"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM
Vedėjas: **ANTANAS PALIULIS**
33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410
Programos vedėjas **L. Stankevičius**
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 100.7 FM
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Di., Toronto, Ont. M4C 5K2, Can.
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas; **Dr. J. Gailius**
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: **Kun. V. Kaziūnas**
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO

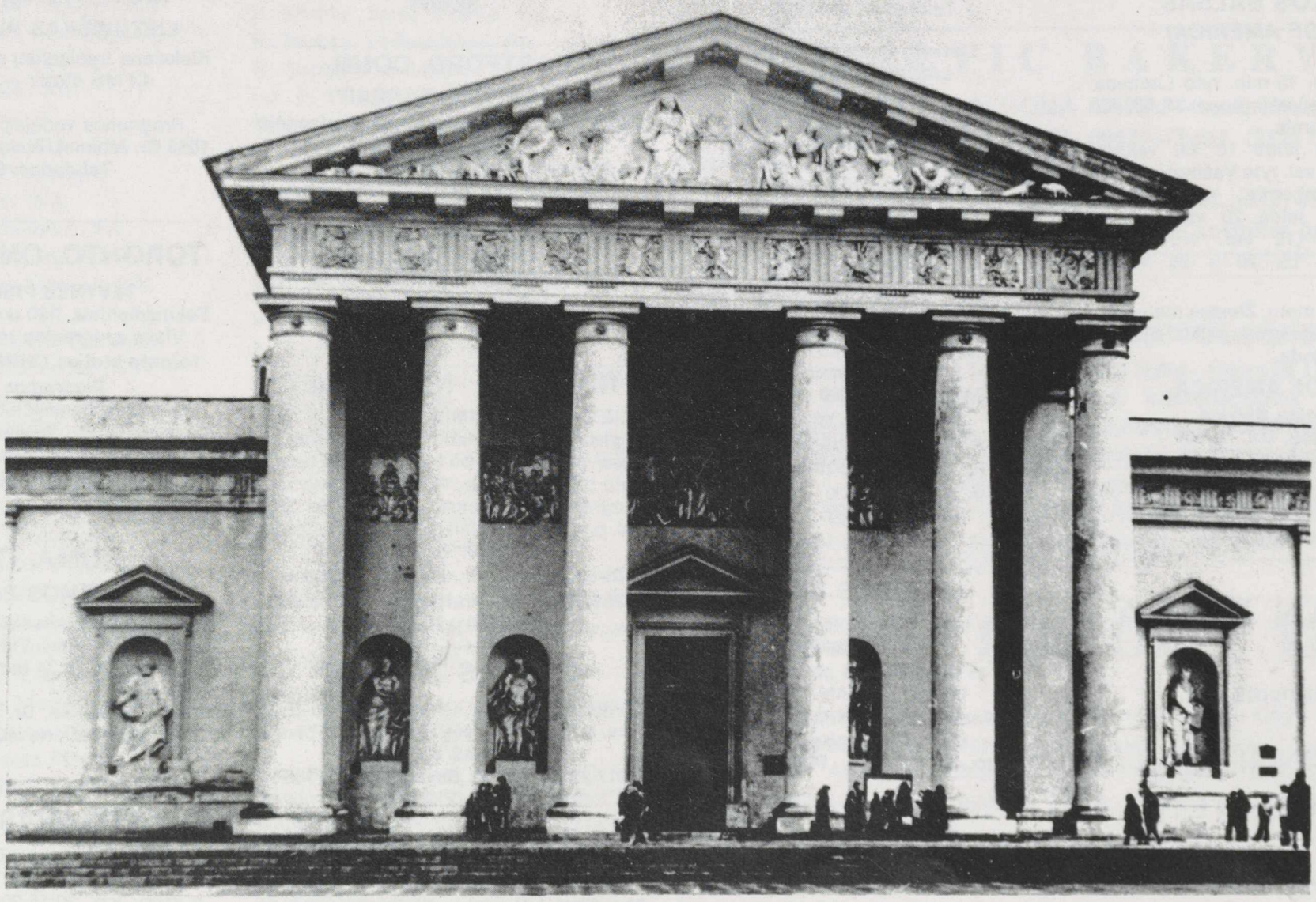

VIRšUJE—Vilniaus arkikatedra-bazilika (V. Augustino 1940 m. nuotrauka)
ŽEMAI—Ši katedra atimta iš katalikų ir paversta paveikslų galerija (1980 m. nuotrauka). Abu paveikslai iš Broniaus Kviklio "Vilniaus Arkivyskupija".